

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**ARTHUR MILLER'IN "BÜTÜN OĞULLARIM"
ADLI ESERİNİN EDEBİ TAHLİLİ**

Yüksek Lisans Tezi

SERKAN ÜSTÜNER

İSTANBUL, 2012

**T.C.
BAHÇEŞEHİR ÜNİVERSİTESİ**

**SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İLERİ OYUNCULUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI**

**ARTHUR MILLER'İN "BÜTÜN OĞULLARIM"
ADLI ESERİNİN EDEBİ TAHLİLİ**

Yüksek Lisans Tezi

SERKAN ÜSTÜNER

Tez Danışmanı: ÖĞR. GÖR. ZURAB SIKHARULİDZE

İSTANBUL, 2012

ÖZET

ARTHUR MİLLER’İN “BÜTÜN OĞULLARIM” ADLI ESERİNİN EDEBİ TAHLİLİ

Serkan Üstüner

İLERİ OYUNCULUK YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

Tez Danışmanı: Öğr. Gör. Zurab Sıkharulidze

Mayıs 2012, 59 Sayfa

Amerikalı oyun yazarı Arthur Miller’in “Bütün Oğullarım” adlı oyununu yazarken, yaşadığı dönem olan 2. Dünya savaşı zamanları ve sonrasında etkilenecek yazdığı için, öncelikle yaşadığı dönem temel alınıp değerlendirilmiştir. Sonra eserin biçimi ve bu biçimin hangi tarihsel koşullarda oluşturulduğu incelenmiş, eserin ana fikri, türü, fabeli, ana çatışması ve eserin anlatımı ve sahneleniş yöntemi ile yorumu detaylı bir şekilde irdelenmiştir. Oyundaki karakterlerin her biri üstün amaç ve büyük isteklerine göre değerlendirilmiş, karakter analizleri çıkartılmıştır. Sonuç olarak ise rejisörün yorumu ve sahneleyişi, oyundaki maddi menfaatler ve manevi değerlerin çatışması ve Joe Keller karakterinin para hırsı üzerinden kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Arthur Miller, Bütün Oğullarım, Hepsi Oğlumdu, Joe Keller

ABSTRACT

THE LITERARY OF ARTHUR MILLER'S PLAY "ALL MY SONS"

Serkan Üstüner

ADVANCED ACTING PROGRAM

Supervisor: Lecturer Zurab Sikharulidze

May 2012, 59 Pages

The American Playwright Arthur Miller has written the play "All My Sons" with being impressed by the time of World War II. This fact is the main point of view while evaluating this play. After that, type, idea, main clash, and the playing to the grandstand of this work is observed and commented with details. Each character in the play is analyzed one by one with their own personal properties. At the end, evaluative comment of director is studied comprehensively with the perspective of character Joe Keller's acquisitiveness.

Key Words: Arthur Miller, All My Sons, Joe Keller

İÇİNDEKİLER

1. GİRİŞ.....	1
2. YAZARIN DÖNEMİ, BİYOGRAFİSİ VE ESERLERİ.....	2
2.1 YAZARIN DÖNEMİ.....	2
2.2 AMERİKAN TİYATROSU'NDA ARTHUR MILLER.....	6
2.3 YAZARIN BİYOGRAFİSİ	12
2.4 ESERİN DÖNEMİ.....	15
2.5 ESERİN DÖNEM İÇİNDEKİ YERİ.....	17
3. METNİN İNCELENMESİ.....	18
3.1 FABEL.....	18
3.2 ANA FİKİR.....	19
3.3 TÜR.....	19
3.4 TEMA.....	21
3.5 TARZ.....	21
3.6 ANA ÇATIŞMA.....	22
3.7 OLAYLARIN SIRALANMASI.....	22
3.7.1 Büyük Olayların Sıralanması.....	22
3.7.2 Küçük Olayların Sıralanması.....	23
3.8 SÜJE.....	26
4. KARAKTERLERİN İNCELENMESİ.....	37
5. REJİSÖRÜN YORUMU.....	51
6. SONUÇ	56
KAYNAKÇA	57
ÖZGEÇMİŞ.....	59

1. GİRİŞ

Bütün Oğullarım, Arthur Miller'in bireyin toplum karşısındaki sorumluluğunu ele aldığı bir toplumsal dramdır. Maddi değerlerinin ahlak değerlerine baskın çıktığı bir toplumda manevi değerlerini yitirmiş, her şeyi parayla ölçen bireylerin yalnızca başkalarının değil kendi hayatlarını da mahvedebileceklerini gözler önüne serer Miller bu evrensel eserinde. Bireysel çıkarlarla toplumsal sorumluluğunun çatıştığı bölümde ailesinin mutluluğu ve refahı için bozuk silindir kapaklarını hava kuvvetlerine gönderen ve bu yüzden uçakların düşmesine neden olan Joe Keller'ın geçmişiyle hesaplaşmaya zorlanması sonucu, Joe'nun küçük oğlu Larry'nin savaştan dönmediğini, ama karısının üç yıl boyunca oğlunun ölümünü bir türlü kabullenemediğini görürüz. Zengin olma pahasına yirmibir gencin ölümüne sebep olmuş bir tacirdir Joe. Aynı zamanda bütün suçu ortağının üzerine yıkmıştır. Oğlu Chris ile ortağının çocukları George ve Annie üzerine gitmese huzur içinde yaşamayı sürdüreceksen genç kuşak, onu toplumsal sorumluluğuyla yüzleştirmeye çalışır. Paranın gücünü gösteremediği tek yerin kalmadığı, para kazanmak için her şeyin göze alındığı bir dünya yaşadığımızı yeniden hatırlayacak olursak , eserin evrenselliği ve yazıldığı dönemden günümüze etkisinden hiç birşey kaybetmediği gibi , katlanarak büyüdüğünü görürüz.

2. YAZARIN DÖNEMİ, BİYOGRAFİSİ VE ESERLERİ

2.1 YAZARIN DÖNEMİ

İkinci Dünya Savaşı'nın başlamasıyla birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ndeki kimi çevreler Sovyet ajanlarının ülkedeki varlığından ve gizli tertiplerinden dem vurmaya başladı. 29 Haziran 1940'ta Amerikan Kongresi, Amerikan hükümetinin devrilmesini savunmayı ve bunun propagandasını yapmayı suç haline getiren bir yasayı kabul etti. Çok açık ki, düşünce özgürlüğünü sınırlayan bu yasa Amerikan Komünist Partisi'ni hedef alıyordu. Ülkedeki komünist faaliyetleri araştırmak üzere kurulan Amerikan Karşıtı Faaliyetler Komitesi (HUAC), sendikacılardan yazarlara, müzisyenlerden eğitimcilere onlarca insanı sorguladı. Ancak bunlar arasında en çok gürültüyü Hollywood'un bilinen isimlerinin sorgulması kopardı. Kopan gürültü kayda değdi.

Soruşturmaların yoğunlaştığı bir dönemde, 9 Şubat 1950'de Wisconsin senatörü Joseph McCarthy, elinde hükümet için çalıştıklarını ve Komünist Parti'ye üye olduklarını iddia ettiği 205 kişinin listesi olduğunu söyleyerek kamuoyunun karşısına çıktı. Bu liste bir sır değildi çünkü 1946'da hükümet tarafından yapılan bir çalışma sonucu hazırlanmış ve kamuoyuna duyurulmuştu. Listedekilerden bir kısmı gerçekten komünistti. Ancak listenin diğer üyeleri (yine hükümet tarafından sakıncalı bulunan) eşcinseller ve alkoliklerdi. Dolayısıyla, listeyi elinde sallaya sallaya televizyonlarda arz-ı endam eden McCarthy de aynı sorguya muhatap kalmış olsa, listedeki yerini alabilirdi pekala. İddiaları üzerine tanıklık yapmak için Amerikan Karşıtı Faaliyetler Komitesi'ne çağırılan McCarthy, listeyi önce 80 kişiye, sonra da 50 kişiye düşürmesine rağmen tek bir sanığın dahi komünist olduğunu ispatlayamadı. Ancak bütün bu iddialı ve hırslı tavırları McCarthy'e geniş bir kamuoyu desteği sağladı. Ve böylece tarihe "McCarthyizm" olarak geçen o karanlık ve karabasan gibi çöken yeni bir dönem başladı..

"Cadı avı" sırasında bütün tanıklardan Komünist Parti'ye üye olup olmadıklarını, üye iseler, diğer üyelerin isimlerini ve artık bu işleri bıraktıklarını söylemeleri ve Komite üyelerine artık yalnızca Amerikan çıkarları için çalışacak birer tövbekar olduklarını kanıtlamaları istendi. Sorulara yanıt vermeyi reddeden onlarca Hollywood çalışanı ya

hapse atıldı ya da sürgüne gitmek zorunda kaldı. İşlerinden olmak ise, hepsinin ortak kaderiydi.. Komitenin karşısına çıkıp arkadaşlarının isimlerini birer birer sayanlar, bundan sonra yaptıkları tek şey ise şu oldu; kariyerlerine kaldıkları yerden devam ettiler.

Komitenin gazabına uğrayıp işlerini kaybedenler arasında Bertolt Brecht, Charlie Chaplin, Arthur Miller, Orson Welles ve Pete Seeger gibi ünlü sanatçıların yanı sıra daha kariyerlerinin başında olan ve gelecek vadeden pek çok kişinin yer aldığı sinemayla ilgilenen herkesin malumu. Ancak arkadaşlarının gelecekleri pahasına kendi kariyerlerini kurtaranlar bahsinde -belki de en meşhurları olduğundan- Elia Kazan'dan başkası çoğunun hatırına gelmez. Oysa bu isimler arasında nice enteresan insan yer alıyor.

Sorgulamaların başladığı 1947'de soruları yanıtlamayı reddedip kimsenin düşünceleri yüzünden yargılanamayacağı ilkesinden hareketle Amerikan Anayasası'nın çiğnendiğini belirterek direnen ve bu yüzden hapse atılan Hollywood Onlusu (Herbert Biberman, Lester Cole, Albert Maltz, Adrian Scott, Samuel Ornitz, Dalton Trumbo, Edward Dmytryk, Ring Lardner Jr., John Howard Lawson ve Alvah Bessie) arasında yer alan Dmytryk'in ekonomik sıkıntıları, karısından ayrılınca arttı. Bundan kurtulmanın tek yolu olarak arkadaşlarını ele vermeyi ve işine yeniden kavuşmayı gördü. Hollywood Onlusu direnişinden dört yıl sonra 1951'de bu kez kendi isteğiyle çıktığı mahkemede bütün soruları yanıtlamakla kalmayıp isimlerini verdiği komünistlerin kendisine baskı yaptığını iddia etti. Ödülü olarak kara listeden çıkarıldı tekrar çalışma fırsatı buldu.

Larry Parks komiteye isimleri verilenler arasındaki tek oyuncuydu. Aynı zamanda sinemaya ilgi duymayan herhangi birisinin de tanıyabileceği tek isimdi. Parks, komiteye ifade vermeyi kabul etti. 1941'de Komünist Parti'ye katıldığını ancak dört yıl sonra ayrıldığını itiraf eden Parks, arkadaşlarının ismi sorulduğunda yanıt vermek istemedi. Ancak komite onu muhbirlik yapmak ya da komiteye saygısızlıktan hapse girmek arasında bir seçim yapmaya zorladı. Parks da ilk şıkkı tercih etti. Verdiği isimler arasında yer alan Leo Townsend, Isobel Lennart, Roy Huggins, Richard Collins, Lee J. Cobb, Budd Schulberg ve Elia Kazan da Larry Parks'la aynı tercihi yaptılar.

Elia Kazan'ın bundan birkaç yıl sonra, 1954'te çektiği, başrollerini Marlon Brando, Karl Malden, Lee J. Cobb, Rod Steiger, Pat Henning ve Eva Marie Saint'in paylaştığı sekiz Oscarlı Rıhtımlar Üzerinde (On the Waterfront) pek çoklarıca McCarthy sorgulamalarındaki tutumunu savunmaya yönelik bir çalışma olarak kabul edildi. Filmde liman işçisi Terry'nin öyküsü anlatılır. Terry, çeteleşen sendika patronlarının işlediği cinayetlerden birinde istem dışı rol almıştır ve vicdanı rahat olmasa da susmaktadır. Ancak çetenin öldürdüğü işçilerden birinin kız kardeşi olan Edie'yle duygusal yakınlaşma ve ardından, çetenin adamı olan ağabeyi Charley'nin öldürülmesi Terry'nin yavaş yavaş değişmesine ve eski pısrık kişiliğinden sıyrılarak patronlarına karşı mücadele etmeye karar vermesine neden olur. Filmin sonundaki, arkadaşları tarafından dışlanan Terry'nin feci şekilde dövülmesine rağmen ayakta kalıp destekçileriyle beraber yürümeye devam etme sahnesi de Elia Kazan açısından otobiyografik öğeler taşıyor. Elia Kazan, sorgulamalardaki tavrı yüzünden pek çok arkadaşı tarafından suçlandı ve asla affedilmedi. 1972'de Cannes Film Festivali'nde Kazan'ın ödül kazanması gündeme geldiğinde sorgulamalar yüzünden ABD'yi terk edip İngiltere'ye yerleşmek zorunda kalan Festival Jüri Başkanı ünlü yönetmen Joseph Losey (Uşak, Kaza Gecesi, Arabulucu), Kazan'ı açıkça lanetleyerek ödülün verilmesine engel oldu. 1998'de ise, vaktiyle pek çok insanın işini bırakmasına neden olarak endüstrinin canına okuyan Kazan'a, "endüstriye katkılarından dolayı" Yaşam Boyu Onur Oscar'ı verildiğinde Ed Harris ve Nick Nolte gibi ünlü oyuncular töreni protesto edecekti. Kendisine muhbirliği hatırlatıldığında Kazan "Utaniyorum." demekle yetindi ve bu konuyla ilgili kimseyle konuşmadı. Anılarında bile: ismini verdiği arkadaşlarından olan Arthur Miller'ın sevgilisi Marilyn Monroe'yla yaşadığı aşk maceraları, sorgulamalardan çok daha fazla yer tutuyordu. Kazan'ın bu davranışı, Anadolu'dan gelmiş olması nedeniyle kendisini hiçbir zaman tam bir Amerikalı olarak kabul ettirememiş olmasına ve Amerikan egemenlerine bu şekilde yaranmaya çalışmış olmasına bağlandı sonraları. Etkileri ise uzun yıllar , etkili bir biçimde sürmeye devam etti.

McCarthy'nin kaybettirdiklerinin öyküleri ise çok daha acıklı... Hakkında soruşturma açılıp mahkemeye çağrılanlardan sessiz sinema ustası Charlie Chaplin, ABD'yi terk ederek İsviçre'ye yerleşti. Yönetmen Joseph Losey ise İngiltere'ye yerleşti ancak,

ABD'deki cadı avı İngiltere'ye sıçrayınca takma isimlerle çalışmak zorunda kaldı. Nazım Hikmet'in "Türkülerimizden korkuyorlar Robeson.." diye selamladığı siyahi şarkıcı Paul Robeson'un pasaportu iptal edilirken, senarist Ben Barzman'a Fransa'ya sürgün yolları gözüktüyordu. Tom, Dick ve Harry filmiyle 1941'de Oscar'a aday gösterilen Paul Jarrico için de kariyerinin sonu anlamına geliyordu McCarthyizm. Sonraları Kubrick'in filme aldığı Spartacus'ün senaristi Howard Fast de iş bulabilmek için yıllarca takma isim kullanmak zorunda bırakılıyordu. Dr.Jekyll and Mr. Hyde ile tanınan Rose Hobart, sırf Sinema Oyuncuları Sendikası'nda aktif olduğu için sinemadan kopartılanlar arasındaydı. Ünlü Alman şair-yazar Bertolt Brecht ise komiteye çağırıldığında ABD vatandaşı olmadığı için komitenin kendisini sorgulamaya hakkı olduğunu belirterek çağrıyı kabul etti. Sorgulama sırasında ise, İngilizce'ye tam anlamıyla hakim olmamasını müthiş bir koza dönüştürerek komiteyle dalgasını geçti. Ancak onu da ABD'de fazla tutmadılar ve Doğu Almanya'ya yerleşti.

Bütün Amerika'yı kasıp kavuran McCarthy rüzgarı bu ihtiraslı senatörün eleştiri oklarını Amerikan ordusuna yöneltmesiyle son buldu. Amerikan ordusu için bu kadarı fazlaydı. Onlarca aydın ve sanatçı yargılanırken sesini çıkartmayan kamuoyu, sıra orduya gelince McCarthy'i harcamaya karar verdi. Ordu, gazetelere McCarthy'nin usülsüzlükleri hakkında bilgiler sızdırırken basında da senatörün alkolik ve eşcinsel oluşu sürekli gündeme getiriliyordu. Nihayetinde McCarthy, senatodaki Operasyon Yönetimi Komitesi'nin başkanlığını ve bir sonraki seçimleri kaybetti. McCarthyizm resmen sona ermiş olsa da ABD'yi esir alan antikomünist histeri Soğuk Savaş boyunca devam etti. Buna sinema sektöründen verilebilecek en iyi örnek Jean Seberg'e yapılanlardır. Jean D'Arc ile çıkış yapıp Günaydın Tristesse ile yıldızlaşan Fransız aktris Seberg Hollywood'a geldiğinde, kimileri rahatsız olmuştu. Sebebi, Seberg'in ırkçılık karşıtı Kara Panterler örgütüyle olan ilişkileri ve sol görüşleriydi. Atağa geçmek için fırsat kollayan FBI, Seberg'in Meksikalı yazar Carlos Fuentes'ten hamile kalması üzerine aradığı fırsatı buldu. FBI bu bebeğin Kara Panterler üyesi siyahi bir teröristten olduğunu iddia eden bir mektubu Hollywood dergilerine gönderdi. Bu iftiralar karşısında Seberg öylesine sarsıldı ki, erken doğum yapmak zorunda kaldı ve ertesi gün basın toplantısı düzenleyip gazetecilere ölü bebeğinin bedenini gösterdi. Bu, dedikodulara son verdi ancak Seberg kendini asla toparlayamadı. Çocuğunun her -ölü-

doğum gününde intihara kalkışan Seberg, sayısız girişiminden sonra, bir gün arabasında ölü bulundu, boş bir ilaç kutusu ve veda mektubu ile... Irak Savaşı sırasında da ABD'nin tavrını eleştiren Michael Moore ve Jessica Lange gibi isimleri vatan hainliğiyle suçlayıp Hollywood'dan dışlanmalarını savunan kimi çevreler de McCarthyizm'in ısrarla ve emin adımlarla hâlâ bir yerlerde pusuda olduğunu kanıtlıyordu.

Kaliforniya Üniversitesi müzikologlarından Richard Taruskin'in besteci John Adams'ı Amerikan karşıtı müzisyen olarak yaftalamasındaki dürtü de aynıydı. İyi ve Kötünün Bahçesinde Geceyarısı'nda zengin ve güçlü eşcinsel karakteri unutulmaz bir şekilde canlandırdığı için eşcinsel olduğu iddia edilen Kevin Spacey'nin "Bu, McCarthy döneminin sürdüğünün açık bir kanıtıdır" şeklindeki sözleri manidardır.

2.2 AMERİKAN TİYATROSU'NDA ARTHUR MILLER

Amerikan Tiyatrosunun tarihine ilişkin incelemelere bakıldığında, insanları gibi tiyatrosu da Avrupa kökenli olarak kabul görmektedir. Yaşamsal boyutta koloni dönemini arkada bıraktıktan çok sonra, ancak I. Dünya Savaşı sonrasında Amerikan Tiyatrosu'nun gerçek kimliğini bulduğu bilinmektedir. Zaten Amerikan Tiyatrosu tarihi, bir ülkenin siyasal yaşantısıyla tiyatrosu arasındaki ilişkinin en canlı biçimde ortaya konulan bir örneği olarak kabul edilmektedir.

Amerikan Tiyatrosunun biçim açısından Avrupa, özellikle de İngiliz tiyatrosundan esinlenmiş olmasına karşılık, özgün Amerikan tavrını, idealini, geleneğini ve çelişkilerini yansıtmaktaki ustalığı da kaçınılmaz bir gerçeklik olarak ortaya konulmuştur. İşte bu noktada, karşımıza gerçekten sağlam temeller üzerine kurulu olan bir tiyatro yapısı ve bu yapıyı en iyi biçimde kullanan yazar olarak Arthur Miller çıkar.

Arthur Miller, Çağdaş Amerikan Tiyatrosu'nun en büyük oyun yazarlarından birisi olarak gösterilmektedir. Henrik İbsen ile doruğuna erişmiş olan Avrupa gerçekçiliğinin son ve güçlü halkası olarak değerlendirilmekte, bu akıma yeni bir soluk getirdiği kabul edilmektedir. Arthur Miller, Amerikan tiyatrosunda Clifford Odest'in öncülüğünü

yaptığı toplumsal dram eğiliminin en usta yazarı sayılmaktadır. Toplumsal dram, bireysel ve toplumsal sorunların birbirine bağlı olarak ele alındığı oyunlara verilen ad olarak tanımlanmaktadır.

Toplumsal Dram: 'Toplumsal ilişkilerini incelemekle yetinmeyen insanın derininden kopup gelen gereksinimleri ortaya çıkaran ve bu gereksinimleri toplumsal bağlamı içinde ifade eden dram türüdür'. Arthur Miller toplumsal düzeni eleştirdiği için, ülkesinde bir yandan saygı ve hayranlık, bir yandan ise kuşku ile izlenmiş bir yazar olarak tanınmıştır. Siyasi ve sosyal eğilimli bir edebiyatı savunurken, eserlerinde çağdaş Amerikan toplumunu da insafsızca yargılamaktadır. Miller'ın oyunları uzmanlarca ' Toplumsal içerikli ' oyunlar olarak nitelendirilirken, yazara göre buna verilmesi gereken ad ' Toplumsal dram ' olarak belirtilmektedir. Miller'ın oyunlarında, kişinin özel gerçeği ile toplumun gerçeği arasında sıkı bir bağlantı kurulmakta, bir yandan bireysel derinliklere inilirken, bir yandan da toplumsal sorunlara değinilmektedir. Miller Antik Yunan tragedyası ile çağdaş gerçekçi dram arasında bir karşılaştırma yoluna gitmekte ve Antik Yunan tragedyasında toplum ile bütünleşmiş insanın ele alınışına karşın, Çağdaş Amerikan dramında topluma yabancılaşmış bireyin ele alındığını göstermektedir. Antik Yunan tragedyası, toplumun dramını bireyde yoğunlaştırarak yansıtma yoluna giderken, Amerikan tiyatrosunun başlangıçtan beri izlediği yol ise, toplumdan kopmuş, düş kırıklığına uğramış, toplumun değer yargılarıyla çelişen bireyin konumunu ele almak olmuştur. Endüstrileşen toplumda insan, ileri teknolojinin kurbanı olurken, karşımıza yazgısına meydan okuyan trajik bir kahraman olarak değil, giderek güçsüzleşen bir konumda çıkmaktadır. Makinenin gücü karşısında önemini yitiren insan aynı zamanda manevi gücünü de yitirmektedir. Çağdaş toplumda baskın olan artık ahlak değerleri değil, meta ile ilgili değerlerdir. Bu noktada ise, insan ve insana ilişkin değerler giderek yok olmaya yüz tutmaktadır. Her yönü ile gücünü yitiren insan yazgısına ve de bir başka anlamda yeni egemen değerlere ne kadar baş kaldırırsa kaldırsın, artık o özlenen trajik etkiyi yaratamamaktadır. İşte bu noktada, Arthur Miller Amerikan dramında hep bu güçsüzlüğün ve umutsuzluğun dile getirilmesine karşı çıkmaktadır. Çünkü asıl olan insanı trajik boyutuyla ele almaktır. Miller'a göre bu yazarlık görevidir. İnsanın insan olma, toplumun bir üyesi olma gereksinimini dile getiren oyunlar yazılmalıdır. Çağdaş toplumsal tragedyanın kahramanı, tıpkı eski Yunan'da olduğu gibi toplumu ile

bütünleşmiş, onun doğal bir üyesi olmuş birey olmalıdır. Ruhsal özellikleri ile politik ilgileri birbirinden ayrılmadan, bir bütünleşmeyi sağladıktan sonra doğal kişiliğini bulmak üzere hareket etmelidir. İşsizlik, yoksulluk, hastalık, açlık gibi engellerle kösteklenmeden yaşamın anlamını bulmalı ve trajik değeri olana eğilmelidir.

Miller'ın oyunlarında, insanın toplumun içinde verdiği onurlu bir yaşam savaşı ve bu uğurda ölümü bile göze alıştı vardır. İnsanın dramı maddi değerlere karşı açtığı savaşta ortaya çıkar. Küçültülen ve yok sayılan insan, toplumda bir yeri, bir işi, bir değeri olsun istemekte, insanca yaşamının yolunu aramaktadır. Bir nesne gibi değil de, bir insan olarak değerlendirilmek için kendini kurban etmeye hazırdır.

Arthur Miller, savaş sonrası Amerikan toplumuna olduğu kadar, Amerikan Tiyatrosu'na da sorumluluk duygusunu aşılama çalışmıştır. Çünkü ona göre Amerikan toplumu toplumsal, siyasal ve ekonomik bilinçten yoksundur. Miller, yabancılaşmış Amerikan insanının çekişmelerini yoz ve saptırılmış yorumlardan kurtararak gerçekleri göstermeye yönelmiştir. Yaşadığı toplumda herkesin, toplumsal sorumluluk duymasını, onun gereğince hareket etmesi gerektiğini, çünkü yaşadığı durumuyla suçlu olduklarını, suçlu oldukları için de kendi gerçeklerini ahlakçı bir açıdan ortaya koymaktan korktuklarını belirtiyor. Birey öncelikle kendisiyle hesaplaşmalı, çünkü bu yolla yaşadığı yanlışlıkları giderecek ve kendi tragedyasını oluşturacaktır. Çünkü oluşan bu tragedyaya ile, insanlığını yeniden elde edecek, verdiği savaşla sarsılmaz bir iradeye sahip olduğunu, olanak ve olanaksızlık arasında bir denge kurulabildiğini görecektir ve insanın mükemmelliğe inancıyla kendisine bir çıkış yolu bulabileceğini anlama olanağını yakalayacaktır. İşte Miller bu insanlık anlayışıyla, Amerikan orta sınıf insanı ile tragedyaya arasındaki bağlantıyı kurmuştur. Miller, toplumun değer yargılarındaki çelişki nedeniyle hata yapan ve bunalıma düşen bireyin ruhsal durumunu oldukça iyi gözlemlemiştir. Düş kırıklığına uğramış kişinin iç çatışmasını, kendisi ile hesaplaşmasını ustaca yansıtmıştır. Toplumun ahlak sorununu bireyin psikolojisinde yoğunlaştırarak yansıtmak dramatik tiyatro biçiminin de etkili bir yöntemi olarak bilinmektedir.

'Arthur Miller, bu günün tragedyasını getirmek isteyen bir yazardır. Küçük adamın

acısını, onun trajik yanını toplumsal koşullar içinde inceler. Yazara göre, tragedya, insanın kendi kendini adil bir yolda değerlendirmeye zorlamasındaki sonuçtan doğar. Klasik tragedyada izlenen, trajik kahramanın yüksek rütbeli oluşu ve soylu niteliği, yazara göre ancak tragedyanın dış biçimine bağlı kalmaktır.' Tragedyanın özü, rütbeleri, unvanları ortadan kaldırdıktan sonra ortaya çıkan insanla bu insanın belli toplum düzenlerine olan ilişkisiyle belirlenir. Trajik öz birtakım soyut ya da metafizik değerlerin bulunması değildir. Trajik olan, yaşamın bir zorunluluğudur. Bu öyle bir zorunluluktur ki, insanın yaşadığı düzen içinde kendini yaratmasını ve kendini tanıtmalarını getirir'.

Arthur Miller'ın belli başlı oyunlarını ise şöyle sıralamak mümkün:

Talihli Adam (1944)

Vichy Olayı (1965)

Merkez Noktası (1945)

Bedel (1968)

Bütün Oğullarım (1947)

Dünyanın Yaratılışı (1972)

Satıcının Ölümü (1949)

Bir Halk Düşmanı-İbsen'den Uyarlama (1951)

Cadı Kazanı (1953)

Düşüşten sonra (1964)

İki Pazartesi Anısı (1955)

Köprüden Görünüş (1955)

Arthur Miller'ın Satıcının Ölümü adlı oyunu 1940'lı yıllarda büyük değişim ve gelişim içinde olan Amerika Birleşik Devletleri'nin New York ve Boston kentlerinde geçer. Her şeyin para, başarı ve saygınlık olduğu toplumda bireyin yaşam savaşı ve inandığı değerler uğruna yok oluşunun öyküsüdür. Satıcının Ölümü'nde bireyin ruhsal bunalımından yola çıkılarak, toplumun önemli bir sorunsalına dikkat çekilmektedir. Bu insanları başarısızlığa iten nedenler nelerdir? Uygulamadaki kusurlar mı, yoksa uygulamaya yön veren yöntemlerin uyumlu bir değerler bütününe dayandırılmamış olması mı?

Arthur Miller bu oyunda, hem Amerikan toplumunun yüzeysel başarıya fazla değer vermesini eleştirmekte, hem de toplumda sağlam ahlak değerlerinin yaşadığına inandığını belirtmektedir. Ancak toplumda bir yandan başarının kazançla ölçülmekte oluşu, bir yandan insanın onurlu yaşamı ve çalışma duygusunun yüceltilmesi kişinin iç dünyasında bir çelişki doğurmaktadır.

Miller'a göre onur duygusu doğal olarak bireyde bulunur. Yazar, bireyi toplumdan soyutlamadığına, toplumla bireyi iç içe düşündüğüne göre, bu onur duygusu, toplumun paylaştığı ortak bir değerdir.

Oyunda orta halli bir Amerikan ailesinin kesinlikle budalaca bir duygululuğa doğru gelişmeyen, tamamıyla insanca istekleri ve yaşamlarından kesitler aktarılır. Oyunun kahramanı Willy Loman, Amerikan kapitalist düzeninde iş gücünü yitirmiş, zamanını doldurmuş bir satıcıdır. Amerikan toplumunda yaşayan bir bireyin başarılı sayılması için gerekli değerler peşinde koşmuş, ailesini de bu yönde kanalize etmeye çalışmıştır. Doğru bildiği yoldan sapmamış, hiç taviz vermemiş, kimseden emir almadan başına buyruk çalışmaya alışmıştır. Ama başarıya giden yolu bir türlü bulamamıştır. Seyyar satıcılıktan yıprandığı gün ise artık kendisini tamamen hayal dünyasına kaptırır. Bu renkli ve gelecek dolu hayaller kaskatı gerçeklere çarptıkça dağılır ve yok olur. Aslında karısı onun içine düştüğü bunalımı anlamaktadır ama ömrünce o kadar ümitle bağlandığı oğulları kendisini beceriksizlikle suçlamış, onunla sürekli çatışma içine girmiş ve babasının yıkımını çabuklaştırmıştır. Aslında Willy Loman'ın yapamadıklarını oğulları yapmalıydı ve yaşamdan intikamını onlar almalıydı. Ama aslında suçlu olan yine kendisiydi, çünkü ileriye yönelik ettiği tüm tohumları yine kendisi çürütmemiş miydi? İşte çocuklarının yaptığı da bunları onun yüzüne karşı haykırmaktı. Oyunda Willy Loman, ekonomik düzenin bir satıcıya sağladığı yaşamsal şartlar, buzdolabı taksitleri v.s. gibi nedenler yüzünden yitirilmemiştir. İntihar girişiminde bulunarak hayat sigortasından alınacak olan pirimin ailesine kalacağı düşüncesi de değildir onun yitirme nedeni. Satıcı, çağın bunalan insanıdır. Onun tragedyası, yaşamının son yirmi dört saatinde içinde bulunduğu bunalımı anlamlandırmasında yatmaktadır. Willy Loman son çıkacağı yolculuktan vazgeçmiş ve geri dönmüştür, bunun nedeni, direksiyona hakim olamayacak kadar yorgun oluşundan, ihtiyarladığından, bitkinliğinden değildir.

İçinde bulunduğu mekanın manzarasını ilk kez fark etmiştir. Ağaçlar öylesine sık, güneş öylesine ılıktır ki. O tüm yaşamını tıpkı bir ekmek ağacı olarak yitirdiğini ilk kez anlamıştır. Dünyanın bu en büyük ülkesinde genç bir adamken kaybolup gittiğini ve 34 yaşındaki oğlunun da kendisi gibi kaybolmaya başladığını maalesef yeni anlamıştır.

Babasının olumsuz telkinleriyle kendisinde dünyayı ele geçirecek gücü olduğunu sanan Biff spordaki başarılarına karşın, yaşamda apışıp kalmıştır. Kleptomani olgusu onda, işte bu arasında sivrileşmediği topluma karşı bilinçsiz bir tepkidir.

Bu oyunda kişisel olarak haksızlığa uğramışlık duygusu ile boşuna yaşamışlık duygusu arasındaki ilişki oldukça açık bir biçimde gösterilmektedir. Sayın Prof. Dr. Sevda Şener'e göre bu boşunalık duygusu bireyi aşan, toplumsal düzende kendisine bir dayanak noktası arayan bir duygudur. Willy Loman'ı düş kırıklığına uğratan yalnızca işinde uğradığı başarısızlık, oğlundan gördüğü anlayışsızlık değildir. O tümü ile yaşamını boşuna yaşadığını sezinlemiştir. Çağın değerler tablosunda ölçü, para, mevki, şan, şöhret oldukça, toplum bu hırsları, medya ve siyaset yolu ile körükledikçe, bunların özlemi onlara erişemeyenleri tıpkı Willy Loman gibi yok edecektir. Yazar oyunda, ruhsal özelliklere ve ahlak değerlerine de değinmektedir. Bireyi, kıskaç içine alan yakın ilişkilerin bunalıma yol açtığını gösterir. Çağın koşulları nedeniyle yakın çevre artık bir dayanışma ortamı olmaktan çıkmış, kişiyi rahatsız ve huzursuz eden bir denetim merkezi haline gelmiştir.

Yazar olarak Miller'ın toplumsal dram konusunda ustalığı gerçekten tartışma götürmez bir konu. Çünkü Miller kişinin gerçeği ile toplumun gerçeği arasında ustaca bir bağ kurmakta, bireysel ve toplumsal sorunları birbirine bağlı olarak ele almaktadır. Bunu yaparken de düzeni ve toplumu eleştiri yağmuruna tutmakta ve yargılamaktadır. Oyunlarında Çağdaş Amerikan dramı ile Antik Yunan tragedyası arasında bir karşılaştırmaya gidiyor. Antik Yunan'da toplumu ile bütünleşmiş bireyin tragedyası var ve toplumun dramı bireyde yoğunlaştırılarak yansıtılıyor. Oysaki Çağdaş Amerikan dramında topluma yabancılaşmış birey yer alıyor. Toplumdan kopuk birey, aynı zamanda düş kırıklığına uğramış ve toplumsal değerlerle çelişmektedir. Endüstrileşen toplumda yazgısına meydan okuyan karakter karşımıza çıkacakmış gibi gelirken, tam tersi güçsüzleşen, ezilen ve yok olan bireyi görmekteyiz. İşte bu noktada Miller yalnızca

çığılıkları duyulan ve yok olmaya doğru sürüklenen bireyle ilgileniyor. Çağdaş ve toplumsal tragedyanın kahramanı, tıpkı eski Yunan'da olduğu gibi toplumu ile bütünleşmiş, onun doğal bir üyesi olmuş birey olmalıdır. Ruhsal özellikleri ile politik ilgileri birbirinden ayrılmadan doğal olarak ele alınmalıdır, günlük yaşamda karşılaşılan yoksulluk, hastalık ve işsizlik gibi engellere takılmadan yaşamın anlamını bulmalı ve trajik değeri olana eğilmelidir.

Hem ele alınan toplumsal eleştiri açısından hem bu toplumun üyesi olan bireylerin öyle ya da böyle yaşadıkları felaketler açısından, oyunların geçtiği mekanlar açısından, tipik Amerikan insanını, bu insanların yaşam tarzlarını, günlük yaşamlarında kullandıkları mekanları ve daha birçok özelliği benzeştirmek olasıdır. Oyunlarında ele alınan oyun kişileri "Toplumun yanlış koşullanmaları nedeniyle ortaya çıkmış kimliklerdir". Yani klasik anlamıyla kahraman diyebileceğimiz toplumun ideallerini gerçekleştirmek ve onlara öncülük etmek üzere ortaya çıkartılan kimlikler değildirler. Bunun aksine, "Kendisini topluma kurtarıcı olarak sunan ve yalnızca toplumdaki yanlış koşullanmalar nedeniyle ortaya çıkan kimliklerdir. Anti-Kahramanın tiyatroya konu olan yanı, onun iki kimlik arasındaki çelişkisinde yatar. O hem gerçek kimliği ile toplumda yer alır, hem de toplumda var olabilmek, kendi varlığını kanıtlayabilmek için kendine ayrı bir kimlik yaratır".

2.3 YAZARIN BİYOGRAFİSİ

Çağdaş dünya tiyatrosunun en önemli yazarlarından, Pulitzer ödülü sahibi Arthur Miller 11 Şubat 2005 tarihinde hayata gözlerini yumdu. Öldüğünde 89 yaşında olan Miller, bir süredir zatürre, kanser ve kalp rahatsızlıklarıyla mücadele etmeye devam ediyordu. Miller, 17 Ekim 1915'te New York'ta doğdu. Yahudi asıllı Polonyalı anne-babanın oğluydu, New York'ta büyüdü, Büyük İktisadi Bunalım'ı yaşadı. Oyun yazmaya, gazetecilik okumak üzere 1934'te girdiği Michigan Üniversitesi'ndeki öğrencilik yıllarında başladı. Bir çok birbirinden farklı unutulmaz karakterlerle Amerikan Tiyatrosu'na adını yazdıran Miller, yakın geçmişe kadar da yazmayı sürdürdü. Eserlerinde çağının önemli siyasi, toplumsal ve ahlaki sorunlarını işleyen Miller, hem Broadway hem de dünya sahnelerinde oyunu en çok oynanan yazarlar arasında yer

alıyordu. Amerikan ulusunun vicdanı olarak nitelendirilen Miller'ın oyunları genellikle çağının önemli toplumsal, siyasi ve ahlaki sorunlarını irdeliyordu. Miller ilk yapıtlarında, ABD'nin refah toplumu olma idealini ve 'Amerikan Rüyası'na ulaşmak uğruna bireylerin verdikleri ödünleri işledi. Yazarın yaşadığı topluma yönelttiği eleştirel bakış açısı, diğer oyunlarında da kendisini gösteriyordu. Eserlerinde Amerika'nın ahlaki zayıflığını ele aldı ve bunun ardındaki psikolojik nedenleri bulmaya çalıştı. Amerika'nın değişen yüzünü sol bir görüşle ele alıyordu.

McCarthy döneminde "ABD Aleyhtarı Faaliyetler Komitesi" tarafından sorgulandı. Elia Kazan'ın itirafları sonucunda "Komünist Liste"de yer alan Miller, sorgulamalar sırasında işbirliği yapmayı ve arkadaşlarının isimlerini vermeyi reddetti. Bu tavrı onu yüceltirken, Elia Kazan bu bilindik ve akılda kalıcı tarihten sonra bir ispiyoncu olarak anılacaktı.

1953'te yazdığı ve en popüler oyunlarından Tony Ödüllü "The Crucible" (Cadı Kazanı) 17. yüzyılda Massachusetts'in Salem kasabasında yaşanmış olan cadı avlarını konu alıyordu. Miller aslında bu oyunuyla o dönemde ABD'de yaşanan Amerikan Aleyhtarı Faaliyetler Komitesi'nin komünizm soruşturmalarını eleştirmişti. Arthur Miller'in en önemli yapıtı olarak kabul edebileceğimiz "Cadı Kazanı" Amerika'daki komünist, sosyalist ve hatta demokrat bütün aydınların ve sanatçıların, düşüncelerinden dolayı vatan hainliğiyle suçlandığı, işsiz bırakıldığı, her türlü baskıya maruz kaldığı bir dönemi dile getiriyordu. Bu yapıt, yalnızca Amerika Birleşik Devletleri için değil, özgürlük düşüncesinin kısıtlamaya uğradığı ya da uğratıldığı her ülkede aynı uyarıcı etkiyi yaratmayı başarmıştı. Oyunun Amerika'da gösterimi yasaklanmış, Miller'e de pasaport verilmeyerek yurtdışı yasağı konulmuştu. Bu olay yazarı kimi buhranlara yol açıyordu.

Miller, yine çok bilinen oyunlarından "All My Sons"ta (Bütün Oğullarım) ikinci paylaşım savaşı sırasında defolu savaş uçağı malzemelerini bilerek cepheye gönderdiği için onlarca askerin ölümünden sorumlu tutulan bir uçak motoru satıcısının dramını anlatmıştı. Miller, oyunda başarıyı en önemli değer sayan, gerektiğinde, insani tüm değerleri hiçe saymaya zorlayan bir kapitalist sistemde kazanılan parayı, temiz kalmanın mümkün olup olmadığını, bireyciliğe dayalı kutsal aile kavramı sorguluyordu.

"Death of a Salesman" (Saticının Ölümü), Amerikan kapitalizminin küçük insanlara yansımaları en iyi irdeleyen yapıtı. "Saticının Ölümü" ile 1949'da Pulitzer ödülü'nü kazanan Miller, çağdaş tiyatrodaki trajedi sayılabilecek oyunlar yazılabileceğini de ileri sürmüştü. Miller bu konuda "Trajedi, ancak insanın iç dünyası varsa olabilir. Benim amacım toplumu yıkmak değil, onu ahlak yoluyla yeniden kurmaktır. Ben, insanın düşünen ve duyan bir varlık olduğunu hesaba katarak iki şey arasında denge kurmaya çalıştım. Burada, kurulu düzen ile özgürlük arasında bir savaşım söz konusu." diyordu.

Miller film yıldızı Marilyn Monroe ile kısa süreli evliliğine ilişkin yazdığı "After the Fall" (Düşüşten Sonra) oyununda doğrudan McCarthy dönemini eleştirmişti.

Yazarın "Cadı Kazanı", "Bütün Oğullarım", "Bedel" ve "Saticının Ölümü" isimli oyunları Türkiye'de de önemli bir çalışma ile, ve büyük bir başarıyla, sahnelenmişti.

Miller, gelecekte nasıl hatırlanmak istersiniz sorusuna "Ne hissettiyse onu yazan adam olarak hatırlanmak isterim" cevabını vermişti. Karşı çıkmaktan, eleştirmekten hiç vazgeçmedi. Edebi başarısı için kendisine verilen Kudüs Ödülü'ne layık görüldüğünde, İsrail'i Filistin politikası yüzünden eleştirmişti. Miller'ın gücü de, yazarlığından olduğu kadar, ahlak anlayışından doğuyordu. Ülkemizde de "Düşünceye Özgürlük" kitabına yayıncı olarak imzasını da koymuş ve Harold Pinter gibi pek çok arkadaşıyla birlikte DGM'de yargılanmıştı. 12 Eylül'ün ardından 1985 yılında Ankara'da Amerikan Konsolosluk'unda yine Harold Pinter ile birlikte katıldıkları bir resepsiyonda işkence konusuna değinmişti ve bu hassas konuya bir anda değindiği için salondan kovulmuştu.

Miller, özellikle Cadı Kazanı'nda insana olan inancı belirtirken diğer taraftan kişinin vicdan hesaplaşması ve kendine biçtiği değer üzerinde duruyordu. Toplumda suçluluk duygusunun yaratılması, insanların içine korku salınarak sağlıklı düşüncelerinin engellenmesini de ele almıştı. Yazara göre böyle suçlama dönemlerinde insanlar kolayca güdülebilmekteydi. Miller'ın Salem olaylarında da, McCarthy döneminde de toplumda gözlemediği bu olgudur. Miller, McCarthy döneminde tanık olduklarını şöyle anlatıyordu: "Tüm ülke daha dün doğmuş gibiydi. Birkaç yıl önce kimsenin değil unutmak, değiştirilebileceğine bile inanmadığı en asal nezaket kuralları unutulmuştu.

Yıllardır tanıdığım insanlar selam bile vermeden yanımdan geçtiler. Şaşırmışım. Çünkü bu insanlardaki büyük korku bilerek planlanmış, bilinçle yürürlüğe konmuştu. Fakat insanlar yalnızca korkuyu biliyorlardı. Bu kadar içsel ve öznel bir duygunun bu kadar dıştan yaratılmış olması bir mucize gibi geliyordu. Toplumcu ve gerçekçi Miller "Ben düşüncelerle alışverişi olmayan, ne yaptığını bilmeyen, bilmek de istemeyen bir toplumda yazıyorum." derken, Amerikan toplumunun içinde bulunduğu durumu gözler önüne seriyordu.

2.4 ESERİN DÖNEMİ

Çok sayıda Amerikalı İkinci Dünya Savaşı'nın sona erip büyük askeri harcamaların azalması sonucu Büyük Bunalım dönemindeki sıkıntılı günlerin geri geleceğinden korkuyorlardı. Bunun aksine, savaş sonrası dönemde yoğun tüketici talebi olağanüstü güçlü bir ekonomik büyümeyi besledi.

Otomotiv endüstrisi başarılı bir biçimde yeniden araç üretmeye döndü ve havacılık ve elektronik gibi yeni endüstriler büyük bir gelişme gösterdiler. Kısmen askerden dönenlere sağlanan ipotek kolaylıklarının yarattığı teşvik sayesinde hızla büyüyen inşaat sektörü de bu gelişmeye katkıda bulundu. Ulusun 1940'ta yaklaşık 200 milyar dolar olan gayri safi milli hasılası 1950'de 300 milyara ve 1960'ta da 500 milyar doları aşan bir düzeye yükseldi. Aynı zamanda, savaş sonrası doğumlarda gerçekleşen ve "bebek patlaması" denilen büyük sıçrama da tüketici sayısını yükseltti. Her geçen gün daha çok sayıda Amerikalı orta sınıfa katıldı.

Savaş malzemesi üretme gereksinimi büyük bir askeri-endüstriyel karma (1953-1961 arasında ABD Başkanlığı yapmış olan Dwight D. Eisenhower tarafından ortaya atılan bir deyim) doğmasına yol açtı. Bahis konusu karma savaş sona erince ortadan kaybolmadı. Demir Perde Avrupa'nın üzerine çöküp Birleşik Devletler de kendisini Sovyetler Birliği'ne karşı bir soğuk savaşa girmiş bulunca hükümet önemli bir savaş gücü bulundurmaya sürdürdü ve hidrojen bombası benzeri gelişmiş silahlara yatırım yaptı.

Savaşta yıkılmış bulunan Avrupa ülkelerine Marshall Planı çerçevesinde ekonomik yardım aktı ve bu da çok sayıda ABD malı için piyasa yaratılmasına yardımcı oldu. Hükümet ekonomik konularda odak rolü oynadığını anladı. Hükümet politikası çerçevesinde "en yüksek istihdamı, üretimi ve satın alma gücünü yaratmak" için 1946 tarihli İstihdam Yasası kabul edildi.

Savaş sonrası dönemde uluslararası parasal düzenlemelerin yeniden yapılandırılması gerektiğini fark eden Birleşik Devletler açık ve kapitalist bir uluslararası ekonomi kurulmasını güvence altına alacak Uluslararası Para Fonu ve Dünya Bankası gibi kurumların yaratılmasında öncülük yaptı.

Bu arada işletmeler de birleşmelerin simgelediği bir döneme girdi. Şirketler büyük ve çeşitli alanlara el atan konglomeralar oluşturmak için birleştiler. Sözelimi, Uluslararası Telefon ve Telgraf A.Ş. (ITT), Sheraton Otelleri'ni, Continental Bankacılık'ı, Hartford Yangın Sigortası'nı, Avis Kiralık Otomobil'i ve diğer başka şirketleri satın aldı.

Amerikan işgücü de önemli ölçüde değişti. 1950lerde, hizmet sağlayan işlerde çalışan işçi sayısı önce mal üretimindeki işçi sayısına yetişti sonra da bu sayıyı geçti. 1956'da ABD çalışanlarının çoğunluğu imalattan (mavi yakalılar) daha çok hizmette (beyaz yakalılar) yer alıyordu. Aynı zamanda işçi sendikaları da üyeleri için uzun vadeli iş sözleşmeleri gerçekleştirdiler ve daha başka çıkarlar sağladılar.

Buna karşın çiftçiler sıkıntılı günler geçirdiler. Çiftçiliğin büyük işletmelere dönüşmesiyle etkinliğin artması tarımda aşırı üretime yol açtı. Küçük aile çiftlikleri, her geçen gün rekabet etmekte daha çok zorlandılar ve gittikçe artan sayıda çiftçi toprağından ayrıldı. Bunun sonucu olarak tarım sektöründe çalışanların sayısı 1947'de 7,9 milyon iken bu sayı gittikçe azaldı; 1998'e gelindiğinde ABD'deki çiftliklerde sadece 3,4 milyon işçi çalışıyordu.

Başka Amerikalılar da yer değiştirdiler. Tek ailenin oturduğu evlere olan talebin artması ve otomobil sahipliğinin yaygınlaşması, çok sayıda Amerikalının kentlerden banliyölere göç etmesine yol açtı. Hava soğutma aygıtlarının icadı gibi teknolojik yenilikler de buna eklenince ortaya çıkan göç dalgası güney ve güneydoğu eyaletlerinde Houston, Atlanta, Miami ve Phoenix benzeri "Güneş Kuşağı" (Sun Belt) kentlerin geliştirilmesini teşvik

etti. Federal hükümetçe desteklenen otoyollar banliyölere erişimi kolaylaştırdığı için işyeri biçimleri de değişmeye başladı. Alışveriş merkezleri çoğaldı ve sayıları İkinci Dünya Savaşı sonunda 8 iken 1960'da 3.840'a erişti. Kısa bir süre sonra, kentleri bırakıp daha az kalabalık kesimlere yerleşen çok sayıda endüstri kuruluşu da bunları izledi.

2.5 ESERİN DÖNEM İÇİNDEKİ YERİ

II. Dünya Savaşı sonrasında geçen bu oyunun, Amerika'nın henüz kapitalist sistem yaşamaya başlayan Orta batı eyaletlerinden birinde geçmesi, kapitalizmin bir coğrafyaya yerleşimini gözlemlemek açısından oyunun geneli için büyük önem teşkil etmektedir.²⁴ Saat içinde geçen oyunun bütününün, Keller ailesinin görkemli evinin büyük bahçesinde geçmesi ise ailenin güzel vakit geçirmesini beklediğimiz bu bahçeye kapitalizmin düşürdüğü gölgenin “huzur” kavramının “kasvet” kavramına çevrildiğini gösteriyor.

3. METNİN İNCELENMESİ

3.1 FABEL

Keller Ailesi'ne evine savaşta kaybolan oğullarının eski sevgilisi Annie Deever gelir.

Komşular Annie'nin gelişinden haberdar olmuştur, hem geceki fırtına hem de Annie hakkında bilgi almak ve onunla görüşmek için gün boyunca Joe Keller'i ziyarete gelmeye başlarlar.

Chris, babası Joe Keller'a Annie'yi kendisinin davet ettiğini ve ona evlenme teklif edeceğini açıklar.

Kate, Annie'nin gelişinden rahatsız olmuştur. Hem savaş döneminde yaşanan uçak faciasının sorumlusu olarak tekrar kendilerini göstermelerinden rahatsızdır hem de Chris ile münasebetlerine engel olmak ister.

Chris, Annie'ye açılır. Hislerini itiraf eder. Annie de bunun için gelmiştir ve karşılıksız bırakmaz.

George'dan bir telefon gelir. Columbus'tadır, cezaevindeki babasını ziyaret etmiştir ve Keller Ailesi'nin yanına gelmek üzere uçağa binmiştir.

Joe Keller, Annie'ye babasının suçlu olmadığını, sadece korkaklık ve budalalık yaptığını anlatır, Annie tatmin olmaz.

George, Columbus'tan gelir. Gerçekleri babasından öğrenmiştir. Bunları kardeşine ve Chris'e anlatır. Kate ve Joe ile yüzleşir.

George kardeşi Annie'yi de alıp gitmek ister. Ancak Annie onunla gitmeyi kabul etmez ve Chris ile birlikte kalmayı tercih eder.

Chris, George'un anlattıkları doğrultusunda babasına hesap sorar. Joe Keller suçunu itiraf eder ve bunu işi ve ailesi için yapmak zorunda kaldığını anlatır.

Chris, babasına adeta saldırır. Sinir krizi içinde, duyduklarına inanamayarak ve onu asla bağışlamayacağını söylerek çıkar.

Oğlunun ölümünü kabullenmeyen Kate'e, Annie Larry'nin ölmeden önce yazdığı son mektubu verir. Chris, Joe ve Kate mektubu okur. Joe eve girer.

Evden bir el silah sesi duyulur. Joe Keller kendini vurmuştur.

3.2 ANA FİKİR

Maddi çıkarların, manevi değerlerden üstün görüldüğü ve böyle yaşanıldığı bir dünyada toplumsal ve insani değerler tamamiyle yok olur ve bu acıdan başka bir şey getirmez.

3.3 TÜR

Oyun, "dram" türünde yazılmış bir oyundur.

Dram: Trajediyle komediye bir araya getiren tiyatro çeşididir. Modern tiyatronun sürekli olarak aristokrat zümrenin yaşayışını veya sadece hayatın gülünç taraflarının sahneye konmasını yeterli bulmayarak hayati birçok tarafıyla temsil etme arzusundan doğmuştur.

Dram, nesir ve nazım halinde yazılabildiği gibi üç perdeden beş perdeye kadar olabilir. Üç birli kuralını tamamen reddeder. Beşeri temalardan çok toplumcu ve milli konuları işler. En kanlı ve çirkin olayları seyirciye göstermekten çekinmez.

Konuları hayatın acıklı ve ya gülünç, çirkin ve ya güzel hemen her olayından alınabilen dramda kader, ümit, neşe, şüphe, tasa, facia ve komik davranışlar bir arada bulunabilir.

Kahramanları arasında her tabakadan halkın yanı sıra üst tabaka kişileri de bulunur. Her

türlü mizaca yer verilir. Dram eserleri hakikati göstermek iddiasında olmuşlardır.

Dramın ciddi ve ağırbaşlı yazılmış şekline “piyes”, duygulandırıcı ve fazla heyecan verici olanına “melodram”, bir masalın sahneye getirilmesine de “feeri” denir.

Yaşamın acıklı ve gülünç yönlerini bir arada yansıtan tiyatro türüne dram denir. Komediler yalnız gülünç, trajediler de acıklı olayları canlandırmak için yazılmıştır. Oysaki yaşam, acıları ve sevinçleriyle bir bütündür. 19. yüzyıl’da Fransa’da, yaşamın hem acıklı hem gülünç yönlerini birlikte işleyen dram türü ortaya çıkmıştır.

Dram türünün gelişiminde Shakespeare’in önemli katkıları olmuştur. Shakespeare, klasik tiyatronun zaman ve yer birliği kurallarını yıkmıştır. Ayrıca acıklı ve gülünç olayları Sahnede içiçe vererek dramın ilk örneklerini vermiştir. Sanatçının, şiir ile düz yazıyı içiçe kullandığı oyunları, önce Alman romantiklerini, sonra da Fransız romantiklerini etkilemiş, böylece dramın temelleri atılmıştır.

Dram genel olarak Sahne için yazılmış oyundur. Ancak kategorileri ve alt dalları bulunmaktadır. Dram, “drama” adından çıkmıştır. Dram oyunu çoğu zaman hüznü bir oyun anlamı içermekle birlikte günümüzde oynanan çoğu dram oyununda komedi unsurları da ara ara ön plana çıkmaktadır. Dram Dramatik anlamında da kullanılmaktadır. Ancak Dramatik sözcüğü ile eşleştirmek tiyatro için pek yerinde olmaz.

Dram yazarı uygulamalarında pek çok konuyu ortak bir paydada birleştirir.

18. yüzyıldan beri tragedya veya komedyaya dışındaki oyunlar “dram” terimi ile adlandırılmıştır.

Oyunda acıklı ve gülünç olaylar bir arada verilebilir. Olaylar tarihten ya da günlük hayattan alınabilir. Nazım ya da nesir biçiminde yazılabilir. Kahramanlar her tabakadan seçilebilir.

Acı veren olaylar sahnede gösterilebilir. Perde sayısı yazarın isteğine bağlıdır. Yerli

hayata ve ulusal konulara önem verilir.Klasik tiyatronun “zamanda ve mekanda birlik” kuralına uyma zorunluluđu yoktur.

Çağdaş (Modern) Dram: Romantizm akımının etkili olduğu dönemlerden sonra da biçim ve içerik değişiklikleriyle yeni boyutlar kazanmış ve günümüze kadar varlığını sürdürmüştür. Günümüzde değişik görüşlerin ve akımların doğrultusunda dramlar yazılmakta ve bunlar çağdaş dram içerisinde değerlendirilmektedir.

3.4 TEMA

Oyunun sosyal bir teması vardır.

Oyun, Joe Keller’in maddi menfaatları uğruna çevresindeki tüm insanları göz ardı ederek hayatına devam edişı ve bu yaşantının büyük bir trajedi ile karşılaşması üzerine kuruludur.

Sadece Joe Keller değil çevresindeki tüm insanların yaşadığı acıları görürüz. Maddi çıkarların manevi değerlerden üstün görüldüğü ve böyle yaşanıldığı zaman sonuçlarının ne kadar acı olduğunu gösterir.

3.5 TARZ

Oyun gerçekçi bir tarzda ele alınmıştır.

Gerçekçi Tiyatro: Olayları, kişileri gerçekçi bir görüşle ele alan tiyatro türüdür. 19. yüzyılın ortasından bu yana güç kazanmıştır. Karakterler, psikolojik bir doğrulukla incelenir. Konuşma düzeni, belli bir mantık gelişimi içindedir. Konu, doğrudan doğruya hayattan alınır.

3.6 ANA ÇATIŞMA

Maddi Menfaatler ile Manevi Değerler çatışmaktadır.

Ne kadar şerefli bir şekilde para kazandığını her fırsatta belirten Joe Keller'in, Larry'nin mektubunun okunmasıyla foyasının ortaya çıkar ve ailesine maddi anlamda daha iyi bir yaşam sunmak için, para hırsı ile iş yapan Joe Keller, ailesini bütünüyle yıkıma götürmüştür.

3.7 OLAYLARIN SIRALANMASI

3.7.1 Büyük Olayların Sıralanması

Ön Oyun - Larry'nin Ağacının Devrilmesi

Larry'nin anısına dikilen ağacın devrilmesi: Keller ailesinin savaşta kaybolan oğulları anısına bahçelerine diktikleri ağacın fırtına sebebiyle yıkılması gereksiz bir gerginliğe sebep olmuştur.

Annie Deever'in Gelmesi

Chris'in Ann'e açılması: Chris'in, abisinin eski sevgilisi olan Ann'e duygularını belirtmesiyle ve aralarında yakınlaşma yaşanmasıyla, Larry'nin hala yaşadığına inanan Kate'nin huzursuz davranışları başlar.

George Deever'in Gelmesi

George ve Chris – George ve Joe'nun dava sürecini tartışmaları: Mahkeme kayıtlarını inceledikten ve babasıyla görüşükten sonra, Keller ailesini ziyarete gelen George,

Chris ve Joe'ye babasının anlattıklarıyla mahkeme kayıtları arasında alaka olmadığını anlatır.

Joe Keller'in itirafı

Chris'in uçakların düşmesinden babasının sorumlu olduğunu öğrenmesi ve evi terk etmesi: Annesinin "Eğer Larry'yi unutacaksan, babanı da unutmalısın." lafından işkillenen Chris, Joe'yi köşeye sıkıştırır ve Joe'nin katil olduğunu öğrenir. Daha sonra Ann'in Larry'nin yazdığı mektubu Chris'e vermesiyle Chris artık babasının katil olduğundan emin olur ve evi terk eder.

Joe Keller'in intiharı

Joe Keller intihar etmesi: Oğlu Chris'in katil olduğunu öğrenmesiyle kendi iç çatışmaları da gün yüzüne çıkan Joe Keller intihar eder.

3.7.2 Küçük Olayların Sıralanması

1.Perde

Keller Ailesi'nin komşuları Jim ve Frank, Pazar sabahı Joe'nun bahçesinde toplanır, geceki fırtına, Larry'in ağacının devrilmesi ve Annie'nin gelişiyile ilgili sohbet ederler.

Frank, Larry'nin yıldız haritasını çıkarmış ve parlak günü olup olmadığını araştırmıştır.

Jim ve Joe, Frank'in yıldız haritası inancıyla alay eder, ciddiye almazlar.

Chris babasına, Annie'yi ona evlenme teklif etmek için çağırıldığını açıklar.

Joe, Kate'in bu durumu kabullenmeyeceğini ve ama onu yardımcı olmak istediğini anlatır.

Kate ve Joe arasında Ann'in gelişi ve Chris ile münasebeti hakkında gerginlik yaşanır.

Kate savaşta kaybolan oğlu Larry'nin geleceğine inanmaktadır.

Ann bahçeye çıktığında onların evine taşınan Keller ailesinin yeni komşuları Jim Bayliss ile tanışır. Eski günleri ve Larry'i hatırlar.

Kate ile Ann arasında, Larry ile ilgili tartışma çıkar. Kate sinirlenir ve eve girer.

Joe Keller, savaş sırasında fabrikanın durumunu ve yaşanan sıkıntıları anlatır. Steve'in yaptığıının budalalık ve korkaklık olduğun ancak cinayet olmadığını izah eder.

Joe herkesi akşam yemeğine çıkarmayı teklif eder ve hazırlanmak için çıkar.

Chris, Annie'ye olan duygularını açıklar, ona teklifte bulunur. Ann karşılıksız bırakmaz. Chris ve Annie bu yeni ilişkiyi annelerine nasıl açıklayacaklarını düşünürler. George, Columbus'tan telefon eder. Steve'e uğramıştır ve Keller Ailesi'nin yanına geleceğini söyler. Joe Keller bu duruma karşısında tedirgin olur. Chris ve Annie gezmek için dışarı çıkarlar, Kate ve Joe Keller arasında George'un gelişiyile ilgili ufak bir tartışma ve gerginlik yaşanır.

2.Perde

Aynı günün akşamı, Chris hazırlanmıştır ve bahçeye çıkar. Annesini fark eder. Annesi henüz hazırlanmamıştır, Joe ise hala uyumaktadır. Annie ve Chris akşamki yemekte, ilişkilerini Kate'e açıklamaya karar verirler. Sue ile Annie, Keller Ailesi'nin bahçesinde karşılaşılır, geçmişte yaşanan olaylar, suçlamalar, mahkeme, Joe, Chris ve beraat süreçleri ile ilgili tartışılır. Sue, Kate'e yardımcı olmak için eve girer. Ann, Chris'e taşınmalarının ardından yaşananları eksik anlattığı için kızar, Chris onu sakinleştirmeye çalışır. Dr. Jim Bayliss, gardan George'u alır getirir, bahçeye gelerek Chris'i, George'u alıp başka yerde aralarındaki sorunu halletmelerini ve George'un Annie'yi götürmeye geldiğini açıklar. Chris artık kimsenin George'dan korkmadığını söyleyerek onu bahçeye çağırır. George girer girmez eski evlerinin yeni sahipleri Sue ile tanışır ve onu tersler. George ve Chris arasında, Joe Keller'in Steve'e yaptıkları, onu mahkemede suçlu duruma düşürmesi ve ailesini mahvetmesi ile alakalı büyük bir gerginlik ve tartışma yaşanır. Annie her iki tarafı da sakinleştirmeye çalışır. George, Annie'yi götürmek için geldiğini açıklar ve Chris ile aralarındaki tartışma büyür. Kate bahçeye çıkar ve George'u görür. O'na karşı olan büyük sevgisinden bahseder ve onu üzüm suyu içmek ve sohbet etmek için bahçede oturmaya davet eder. Lydia evden çıkar ve Georgu görür. Eski aşkı Lydia'yı iki çocuk annesi olarak bulan George gerilir, eski günleri hatırlar. Kate sürekli olarak George'u sakinleştirmeye, yumuşatmaya çalışır.

Joe bahçeye çıkar ve George'u karşılar. Babasının halini hatrını sorar ve hapseden çıktıktan sonra tekrar buraya gelmelerini önerir.

George ve Joe arasında, Steve'in korkaklığı yüzünden bugüne kadar yaptığı hatalar ile ilgili stresli bir tartışma yaşanır.

Kate yanlışlıkla George'un savaş döneminde hasta olmadığını ağzından geçirir. George, Joe'nun üstüne gider ve o gece neler olduğunu sorgular.

George akşam treni ile gideceğini açıklar, ancak Joe onu akşam yemeğine davet eder, George kabul eder.

Kate açık açık, George'dan Annie'yi de alıp gitmesini ister. Chris bu duruma karşı çıkar.

Annie, George ile gitmeyi kabul etmez. George sinirlenir ve tek başına çıkar.

Chris, annesine sinirlenir ve ona Annie ile evleneceklerini açıklar. Kate bu durumu kabul etmez. Joe, Kate ve Chris arasında büyük bir aile kavgası yaşanır. Kate'in sinirleri bozulur ve eve girer.

Chris, George'un anlatıklarını babasına sorar ve Joe'yu çatlak silindir kapaklarını bilerek yollamak suretiyle uçakları düşürdüğü için suçlar.

Joe Keller, bunu bilerek yaptığını ancak ailesi için işini kaybetmek istemediğini açıklar. Ancak silindir kapaklarındaki çatlakları bildiği halde yolladığını Chris'e itiraf eder.

Chris hakaretlerle babasına saldırır ve sinirle evden çıkar gider. Joe oğlunun ardında bakakalır.

3. Perde

Aynı akşamın gecesi, Chris hala eve dönmemiştir. Kate evin bahçesinde yalnız başına beklemektedir.

Dr. Jim Bayliss bahçeye gelir, Kate ile konuşarak ona yardımcı olmaya çalışır.

Jim, Joe'nun suçlu olduğunu bildiğini itiraf eder ve Kate'i sakinleştirmek için uğraşır.

Jim, Chris'in eve döneceği konusunda Kate'e teselli verir ve onu bulmak için parka bakmak üzere evden çıkar.

Joe Keller bahçeye sinir içinde gelir, Kate ile Chris ve yaşanan son tatsızlık hakkında tartışılır.

Kate, Joe'dan suçunu kabul etmesini ve hapse girmeyi göze aldığını Chris'e söylemesini ister.

Joe, ailenin herşeyden önce geldiğini söyleyerek sinirlenir ve kaybolan oğulları Larry'i hatırlar bir kez daha.

Annie uyumamıştır ve bahçeye gelir. Elinde bir mektup vardır. Larry'nin öldüğünden emin olduğunu Joe ve Kate'e açıklar.

Kate bunu hiçbir şekilde kabul etmez, başka çaresi kalmayan Annie, Larry'nin mektubunu Kate'e verir.

Kate mektubu okur, artık onun için bu umutsuz bekleyiş süreci sona ermiştir.

Chris girer ve temelli olarak kasabadan ayrılacağını açıklar.

Joe ve Chris arasında, para ve suçlamalarla ilgili son bir tartışma yaşanır.

Kardeşi Larry'nin mektubunu okumuş olan Chris, mektubu babasına uzatır okuması için.

Joe Keller mektubu okur. Ve oğluna arabayı hazırlamasını söyler, hapse girmeyi kabul ettiğini düşünürüz.

Kate, Chris babasını hapse götürmemesi için yalvarır.

Joe Keller'in evinden bir el silah sesi duyulur. Joe intihar etmiştir.

3.8 SÜJE

1.Perde

Bir Amerikan banliyösünde yaşayan Joe Keller ve Ailesinin evinde, 1947'nin bir Ağustos sabahı, sabah erken saatlerinde başlar oyun.

Bahçe gibi, ev de oldukça konforlu, lüks ve bakımlıdır. Bir önceki gece büyük bir fırtına kopmuş ve Chris'in anısında dikkikleri elma ağacı devrilmiş, bahçe talan olmuştur.

Joe Keller sabah uyanır, bahçesine çıkar ve gazete okumaya başlar. Komşusu Jim Bayliss gelir, o da gazete okur ve sohbet ederler.

Diğer bir komşusu olan Frank yanlarına gelir ve sohbete katılır.

Komşular geceki fırtına ve hava durumu hakkında sohbet eder.

Frank devrilen ağacı görür. O gece yıldırım çarpmıştır ağaca. Frank Larry'nin ağacı ve yıldız haritası üzerine yaptığı çalışmalardan bahseder. Ve yıldız haritasına göre Larry'nin ölmediğini ileri sürer.

Frank, bu yıldız haritası araştırmasını Kate'in isteği üzerine yaptığını ve savında iddaalı olduğu anlatır.

Jim ve Joe, Frank'in bu konudaki çalışmalarını ve söylediklerini ciddiye almaz.

Joe, beklenen Annie Deever'in dün gece geldiği ve evde uyuduğu haberini verir.

Bu sırada Jim'in karısı Sue gelir ve Jim'i telefonda bekleyen hastasıyla ilgilenmesi için eve gönderir.

Frank'in karısı Lydia Keller'lara gelir ve Annie'nin gelip gelmediğini ve nasıl olduğunu öğrenmek için Joe ile sohbet eder.

Chris Keller bahçeye gelir, gazetenin kitap ekini okur ve babasıyla sohbeta başlar.

Joe ve Chris sekiz yaşındaki komşuoğlu Bert ile Larry'nin ağacı hakkında konuşmaya başlar.

Bert çıkar; Chris dün gece annesinin uyumadığını ve ağaç kırılırken burada olduğunu ve bütün gece ağladığını babasına anlatır.

Joe, karısının artık üç yıldır gelmeyen ve haber alınamayan oğulları Larry'nin annesi için büyük bir yıkım olduğunu oğluyula paylaşırken, Chris ona artık gerçekleri kabul ettirmek için onu karşılarına alıp konuşmak gerektiğini öne sürer.

Chris babasını oturtur ve ona Larry'nin eski sevgili Ann ile evlenmek istediğini söyler.

Chris, eğer ailesi bu evlenme işine olumlu bakmazsa kasabayı terk edeceğini söyler.

Kate gelir.

Kate ve Chris, Annie hakkında konuşmaya başlarlar. Chris, annesinden Ann hakkındaki fikirlerini almak için, ağzını arar.

Kate'in başı ağrır, bir önceki gece rüyasında gördüğü oğlu Larry'i nasıl gördüğünü ve rüzgarın sesinin uçağın gürültüsüne benzediğini ve ağacın gözlerinin önünde devrildiğini anlatır.

Kate, rüyanın da etkisiyle bir kez daha sinirlenir Joe'ya; ağacı dikerek onun ölümünü resmen ilan ettiği için, onu gömmek için sabırsızlık ettiği için kızar, sınırları bozulur.

Chris annesine aspirin getirmek için çıkar, Kate hemen Ann'in niye geldiğini Joe'ya sorar.

Joe yeni bir şey bilmediğini yalanını söyler. Bahaneler uydurur.

Kate, Joe'dan Larry'nin döneceğine inanmasını istiyor bir kez daha.

Annie bahçeye çıkar, üzerinde yeni ve güzel bir elbise vardır, tam bir New York'lu gibi gözükmektedir.

Chris annesine Ann'in güzelliğine hayran olduğunu açıklar, Kate ise kilo aldığını iddaa eder. Gülüp eğlenirler.

Ann eski mahallesindeki küçük değişiklikleri fark eder, kavakların büyümesi ve ya hamağın kaldırılması gibi.

Jim girer, Chris onu Ann ile tanıştırır. Eski evlerinin yeni sahibini görmek ilginç

gelmiştir Annie'ye.

Ann konuşması sırasında, eskilerden örnekler verirken iki kere üst üste Larry'i anar, ilkinde tepki vermese de, Kate ikinci kez Larry'nin adı geçince, Ann'e onu unutmadığını hatırlatır.

Kate ve Ann arasında bu konuda ufak bir gerginlik yaşanır.

Frank girer, Ann ile sarılırlar. Ufak bir sohbetten sonra, Frank patavatsızca cezaevindeki babasını sorar, tat kaçırır ve sahneden çıkar.

Ann, bu mahallede yaşayan komşularının hala babası ve işlediği suç hakkında konuşup konuşmadığını sorar. Chris ve Joe konuşulmadığını, unutulup gittiğini söyler.

Ann'in bu mahalleyi terk etmeden aklında kalan son söz "katiller" olmuştur.

Joe uzun bir konuşma yapar. Suçtan aklandığı günü hatırlar. O ve Steve çatlak silindir kapaklarını orduya satarak, yirmi bir uçağın düşmesine sebep olmakla itham edilmişti. Sonrasında Joe temize çıktı, Ann'in babası Steve is hapsedildi. Joe eve döndüğünde gururla sokaktan evine yürüdüğünü ve serbert bırakılırsa aynı şeyi Steve'in de yapması gerektiğini anlatıyor Ann'e.

Ann babasını asla affetmeyeceğini, onu cezaevinde ziyarete dahi gitmediğini, mektup bile yazmadığını itiraf ediyor. Hatta Larry'nin ölümüne bile sebep olmuş olabileceğini açıklıyor.

Kate bu lafı bir daha hiç bir şekilde duymak istemediğini, Larry'nin ölümü ile babasının bir ilgisi olmadığını izah ediyor Ann'e.

Keller, bu çatlak silindir kapaklarını nasıl yolladıklarını anlatıyor. Steve'in yaptığının korkaklık ve budalalık olduğunu, ama asla cinayet olmadığını öne sürüyor.

Ann gerilir ve üzülür, artık konuyu değiştirmeye karar veren Joe, onu şampanya içmeye

ve kafaları dağıtmaya davet eder ve çıkar.

Uzun zamandır Ann'e açılmak için bekleyen Chris nihayet açılır. Ann de karşılık verir.

Şimdi mesele bu ilişkiyi Kate'e nasıl açıklayacaklarıdır.

Chris, savaşırken kontrol ettiği bölüğü tamamen kaybettiğini söyler. Oradaki sorumluluk bilincini ve buradaki insan sevgisizliğini, her şeyin yağma ve kana bulanmış olduğunu ve hayattaki her şeyden vazgeçtiğini anlatır.

Ann onu rahatlatır, yanında olduğunu söyler. Chris ve Ann öpüşmeye başlar.

Joe öpüşürken yakalar onları. Abisi George telefonda olduğu haberini verir.

Chris babasına, Ann ile evlenceklerini söyler.

Joe kafası telefonda yani George de kalmıştır, davayı yeniden açacak olmasından ve

Ann'in bile bu yüzden gönderildiğinden şüphe etmektedir.

Ann gelir ve abisi George'un buraya geleceğini haber verir.

Joe ve Kate gerilmiştir. Neden buraya geldiğini ısrarla sorar Kate.

Joe korkulacak bir şey olmadığını, kendinden emin olduğunu söyler ama o da stres içindedir.

Kate, Joe'nun yanına oturur, ona sadece akıllı olmasını ve iyi düşünmesini söyler.

Keller umutsuz bir öfkeyle ona bakar, döner, eve girer. Kapıyı hızla kapatır. Anne koltukta gözlerini boşluğa dikmiş, öylece durur.

2.Perde

Aynı günün akşamı, Kate bahçede oturmaktadır hala. Üzerini değişmemiştir.

Chris yeni pantolonunu giymiş, akşam için hazırlanmıştır. Annesine neden hala hazırlanmadığını sorar.

Kate davanın yeniden açılacak olmasından duyduğu endişeyi söyler oğluna.

Chris, George'u ciddiye almaması gerektiğini ve Annie'i merak etmemesi gerektiğini anlatır annesine.

Ann gelir bahçeye, o da akşamki yemek için hazırlanmıştır. Siniri bozulan ve gergin olan

Kate sinirle eve girer.

Chris ve Ann evlilik planlarını bu akşam annesine nasıl açıklayacağını konuşurlar.

Chris eve girer. Bahçede yalnız kalan Ann komşuları Jim Bayliss'in eşi Sue ile karşılaşır.

Sue , Chris'i de alıp burdan gitmesini istediğini , Joe'nun suçlu olduğunu bunu bütün mahallenin bildiğini ve arkalarından hala konuşulduğunu anlatır.

Sue ve Annie arasında tartışma yaşanır. Chris girer.

Sue, Kate'in yanında onu sakinleştirmek ve hazırlamak için eve girer.

Ann çıldırmıştır sinirden. Hala babası ve suç hakkında konuşulduğunu öğrenmiştir.

Chris'e kızır söylemediği için. Chris ise gelmesinin yanlış olmadığını düşünmesi için

sakladığını ve onu çok sevdiğini söyler.

Joe girer. Harika bir akşam hazırladığını anlatır.

Keller, Ann'e içinin rahat olmasını, hatta Steve hapisten çıkınca ona tekrar buralarda bir iş ayarlayabileceğini, komşularla tekrar aralarının düzelebileceğini söyler.

Lydia girer. Annie ile biraz sohbet eder. Sonra Joe ile birlikte Kate'in saçlarını taramak için eve girerler beraber.

Jim telaşa girer. George'u getirmişti arabasıyla. Chris'i uyarır. George'u alıp başka bir yere götürmesini ve tartışmalarını başka bir yerde yapmalarını söyler. George Annie'yi almaya gelmiştir.

George girer. Takım elbiselidir, başındaysa eski bir şapka vardır. Oldukça öfkelidir.

Sue evden bahçeye çıkar. George eski evlerinin yeni sahibi Sue'yu soğuk karşılar ve eskiden evin daha güzel olduğunu ima ederek tersler.

Jim ve Sue sahile gitmek üzere sahneden çıkarlar.

George babasını ziyaret edip gelmiştir. Babası hastalıktan çok kötü durumdadır. Bütün bunların sebebinin Joe Keller olduğu öğrendiğini söyler. Ve Ann'e asla onunla evlenemeyeceğini ve onunla gelmesini emreder.

Chris ve George arasında hararetli bir tartışma yaşanmaktadır.

George babasından öğrendiği tüm gerçekleri anlatır. Babası çatlak silindir kapaklarını yollamadan Joe'ya danışmış. Joe ise telefonda sorumluluğu üzerine almıştır. O yüzden de mahkemede kolayca reddetmiş. Joe sıyrılmış, babası ise hapishane köşelerinde kalmıştır.

Bu hikaye Chris ve Ann için tanıdık bir hikayedir aslında. Babası aynı şeyleri mahkemede de söylemiştir.

Chris bütün bunların palavradan başka bir şey olmadığını iddia eder.

George bu konuda üstüne gitmeye devam eder Chris'in, Ann'i zorla kolundan tutup götürmek ister. Bu sırada Kate girer.

Kate hemen George'u ne kadar özlediğini ve ne kadar sevdiğini anlatmaya başlar. Ona üzüm suyu hazırlamıştır. Bahçede hep beraber oturup biraz konuşmak ister. George'un sinirli olduğunun farkındadır.

George 08:30 treniyle ayrılmak zorunda olduğunu söyler. Kate, Ann'i de alıp götürmesini ima eder ancak Chris buna karşı çıkar.

Lydia evden çıkar. George eskiden duygular beslediği Lydia ile karşılaşır. Lydia'nın

Frank'la evlendiğini ve üç çocuğu olduğunu duydukça içi burulur.

Kate, George'a onunla evlenmesi gerektiğini hatırlatıyor. George ise savaşa katılmıştı.

Joe girer. Oldukça soğukkanlı takılmaktadır. Babasından sözü açar. Ona eğer buraya gelirse bir iş imkanı sağlayabileceğini söyler.

Joe, ustalıklı Steve'in nasıl bir adam olduğunu, çeşitli örneklerle George'a hatırlatır ve ondan çekinmediklerini ima eder.

Ann bir taksi çağırmıştır abisi için. Ancak Joe akşam yemeğine kalmasını söylemiştir. George bu teklifi bu kabul eder.

Kate sohbet sırasında Joe'nun on beş yıldır hasta olmadığını söyler. George bir anda kendine gelir ve hastalık bahanesiyle işe gitmediğini iddia eden Joe'ya karşı saldırıya geçer.

Frank girer. Larry'nin yıldız falını bitirmiştir. Öldüğü düşünüldüğü gün parlak günü olduğu için hayatta olduğunu söyler Kate'e.

Kate bunu duymaktan çok mutlu olur. Annie'ye abisiyle birlikte buradan gitmesini açık açık ima eder. Hatta bavulunu bile hazırlamıştır.

Chris öfkelenir. George kardeşine onunla gelip gelmeyeceğini sorar. Ann gitmeyecektir.

George sinirle çıkar.

Chris deliye dönmüştür sinirden, annesine çıkarır. Ona Ann ile evleneceğini söyler.

Annesi asla kabul etmeyeceğini belirtse de, Chris kesinlikle kararlıdır.

Kate, Larry'nin ölmediğinde ısrarcıdır. Kate öfke içinde eve girer. Sinirleri bozulmuştur, ağlaya ağlaya çıkar sahneden.

Chris babasına gerçekten suçlu olup olmadığını sorar. Sonra onu açık açık suçlar.

Joe kendini savunur ve anlatmaya çalışır. Herşeyi ailesi ve oğulları için göze aldığını itiraf eder. Suçunu kabul eder. Tek amacı ailesi ve oğulları için daha iyi bir yaşam kurmaktır.

Chris duyduklarına inanamaz. Babasına saldırmamak, onu parçalamamak için kendini zor tutuyordur. Hakaretler yağdırır babasına. Sinirle, koşarak çıkar gider bahçeden.

Joe Keller adeta çökmüştür. Donar kalır sahnenin ortasında.

3. Perde

Gece yarısı, Kate uyumamıştır. Bahçede tek başına oturmaktadır. Chris hala eve dönmemiştir.

Jim gelir bahçeye. Kate ile konuşmaya çalışır. Joe'nun suçlu olduğunu bildiğini Kate'e itiraf eder. Chris için de endişe etmemesini söyler, eve geri dönecektir.

Jim de kendi hikayesini anlatır. Kendisinin iyi bir koca, Chris'in de iyi bir evlat olduğunu Kate'e hatırlatır.

Joe girer. Uyuyamıştır. Chris'e aklı takılmıştır. Kate ile konuşurlar.

Kate, Chris'i karşısına alıp konuşması gerektiği söyler Joe'ya.

Joe bütün parayı ailesi için kazandığını anlatır. Para istediniz ben de kazandım diyerek bunu karısına hatırlatır. Kate ise böylesini istemediğini söyler.

Kate, Chris için paradan ve aileden önce gelen şeyler olduğunu hatırlatır Joe'ya. Joe bunu asla kabul etmez. Hiçbir şeyin aileden önce gelemeyeceğini söyler.

Kate hapse girmeyi kabul ederse belki Chris'in onu bağışlayacağını söyler. Joe çıldırmıştır. Larry'i hatırlar. Asıl onu kaybettiklerini öne sürer.

Ann girer sahneye. O da bitkindir. Larry'nin öldüğünü bildiğini ve bundan emin olduğu söyler.

Kate reddeder. Hiçbir şekilde kabul etmez. Ann, Joe'dan onları yalnız bırakmasını ister. Joe çıkar.

Ann'in elinde bir mektup vardır. Bu mektup Larry'nin öldüğü gün yazdığı son mektuptur. Bunu aslında vermek istemediğini ama başka çaresi kalmadığını söyler.

Chris gelir, ter içindedir. Babasından şüphelenen ve bu konuda hiçbir şey yapmayan, bir korkak olduğu için Ann'den özür diler. Şimdi onu hapse attırmak da çare değildir, bu ölüleri diriltmeyecektir.

Ann Chris'i teselli etmeye çalışır.

Joe savunur kendini. Mesele para ise hepsini atıp kurtulabileceğini söyler. Hapse girerse bunun hiçbir şeyi çözmeyeceğini söyler. Çünkü o girerse onun gibi herkes de hapse girmek zorundadır.

Chris babasına, onu herkesten kötü bulmadığını ancak onu babası olarak gördüğünü söyler, sıradan bir insan gibi değil.

Ann Chris'e Larry'nin mektubu verir. Mektupta Larry babasının yaptıklarından haberdar olduğunu ve suçluluk duygusuyla kendini öldürmeye planladığını itiraf eder.

Joe metubu alır. Okur. Ceketini alıp çıkacağını ve arabayı hazırlamasını söyler. Hapse girmeyi kabul ettiğini düşünürüz. İçeri girer.

Kate hala Chris'i ikna etmeye çalışmaktadır. Onu götürmemesini, ona kalmaya ikna etmesi için Chris'e yalvarır.

Chris annesine, Larry'nin ölümünü ve bunun nedensiz olmaması gerektiğini hatırlatır.

İçeriden bir el silah sesi duyulur. Joe Keller kendini vurmuştur.

Chris, Kate ve Ann donakalırlar.

4.KARAKTERLERİN İNCELENMESİ

Joe Keller:

Büyük İsteği: Ailesine zengin, lüks ve rahat bir yaşam sunmak ve onlarla birlikte refah, mutluluk içinde yaşamaktır.

Üstün Amacı: Her ne olursa olsun fabrikasındaki işlerin iyi gitmesi, asla bozulmaması ve çok para kazanması. (Para kazanmak için hatalı ürünleri sorumluluğu ustabaşına yükleyerek orduya satması ve oyun boyunca bundan duyduğu vicdani rahatsızlığı örtmek adına, ailesine sürekli refah vaat etmesi ve komşularını sürekli bahçesinde ağırlaması.)

Karakter Analizi: Joe Keller hikayenin merkezinde yer almaktadır. Kendisi 60 yaşlarında, 2.Dünya Savaşı dönemini altın bir fırsat olarak gören furyayla birlikte cebini doldurmuş bir işadamı. 2 erkek çocuk babası olan Keller, oğullarından birini savaşta kaybetmiştir.

Kapitalizmin yeni yerleştiği bölgede bu pis akıntıya kapılan orta yaşlı iş adamı Joe Keller yalnızca ailesinin mutluluğunu istemiştir. Elbette ki yaptığı hatadan pişmanlık duymuştur fakat zamanla bu hatayla nasıl yaşabileceğini öğrenmiştir. Hiçbir zaman, hiçbir tartışmada altta kalan taraf olmamıştır, çünkü altta kaldığı zaman duvarların üzerine yıkılacağına farkındadır.

Oğlunun ölümüne sebep olan kişinin kendisi olduğunu anlayıncaya kadar savaşın, lüks bir restoranda yemek yemekle aynı normallikte bir durum olduğunu düşünen, aile kavramını korumak adına kazanılan parada kuralların olmadığına inanan ve bu sayede ülkede saygınlık kazanmış bir Amerikalı. Ülke genelinde üst düzey bürokratlar ve kanun adamlarıyla maddi çıkarlara dayalı iyi ilişkiler içinde. Hayatın tozunu yutmuş, uyanık, ikna kabiliyeti yüksek, rahatına düşkün, konu menfaat ilişkileri olduğunda en yakın arkadaşına ihanet edebilecek kadar bencil, cürretkar ve bir o kadar da pişkin bir yaradılışa sahip.

Arthur Miller hikayenin anlatımında adalet kavramındaki yorumu, seyirciye bırakırken, oyunun içinde Joe Keller rolünü üstlenen oyuncuya da tercihlerinde özgürlük tanımıştır. Çünkü rolün içine daha da derinlemesine girdikçe, Joe Keller'ın hikayede anlatılan olumsuzlukları işlemede, onu hayatın getirdiği noktayı görmezlikten gelmenin mümkün olamayacağını görürüz.

Her ne kadar bu hikayede o dönem boyunca anlatılanların insanlıktan nasibini alamamışlık olduğu gerçeğiyle yüzleşsek de o günün şartlarıyla Joe Keller'ın verdiği kararlarda kendine göre haklı sebepleri olduğu trajedisini kabul ederiz. O günün şartlarının gereksinimleri ve gerektirdikleri doğrultusunda kendi adaletini kendi sağlayan bir adam profili izleriz.

Hem iş hem de aile dostu Steve Deever'ın geçmişte yapmış olduğu hataları düzeltmeye çalışmaktan yılmış olması; yirmi bir uçağın düşmesine sebep olan ve kendi fabrikasında üretilen silindir kapaklarının çatlak çıkmasında sorumluluğu Steve'in üzerine yıkmasıyla son bulmuştur. Ancak vicdani rahatsızlığı; önce Steve'in kızı Annie'nin babasını bu konuyla ilgili suçlu görmesi, ardından da Steve'in oğlu George'un çıkagelip Joe'ya kinayeli sözler sarfetmesiyle önce gün yüzüne çıkmış ardından da şiddetini arttırmıştır.

Steve'in evlatlarının, babalarına işledikleri suç nedeniyle sırtını dönmesi hadisesinin, Joe'nun kendi oğlu ve hayattaki mal varlığının tek varisi Chris tarafından da vuku bulacağından endişe etmeye başlayan Joe Keller; konunun örtbas edilmesi için elinden gelen gayreti gösterse de vicdaniyla gururunun karşı karşıya gelmesi sonucu intihar ederek geç kalınmış adaletin yerini bulduğu kanısına varmıştır.

Sosyalliği, samimi tavırları ve maddi durumunun da beraberinde getirdiği gücü, başta komşuları olmak üzere etrafındakilerle olan ilişkilerinde; Joe'nun geçmişte yaptıklarını her ne kadar örtbas ediyormuş gibi gözükse de saydamlıktan öteye gidememiştir.

Joe Keller, savaşa karşı olmasına rağmen, bu konuda sesini yükseltme tenezzülünde bulunmamaktadır. Çünkü maddi durumunun iyi olması, ailesine sağladığı refah

sayesinde onu huzurlu kılmaktadır. Savaşın ona dokunmuyor olması ve devletle iş yapabiliyor olmasının verdiği rahatlık onu umursamazlığa itmiştir. Savaş esnasında hayatını kaybeden küçük oğlu Larry'nin asıl ölüm nedeninin kendisi olduğunu öğrenmesi, onu yaşadığı sanal mutluluktan etmiş ve korkunç bir gerçekle baş başa kalmasına sebep olmuştur.

Joe Keller'ın yerinde olaysaydım ben hangi kararları alırdım, nasıl davranırdım gibi sorular sorduğumuzda onu zaman zaman suçluyor, bazen de haklı buluruz. Dürüst olmak gerekirse ne Joe Keller gibi bir adamın hayatını yaşıyor olmayı ne de onun yerinde olup bir takım kararlar almayı isteriz.

Ama bu hikayede asıl önemli olan seyircinin ne düşündüğüdür. Oyunu izleyen birine şu soruyu yöneltmek en doğrusu olacaktır: Siz Joe Keller'ın yerinde olsaydınız ne yapardınız?

Bu kapitalist düzende para hırsına sahip olmayan bir kişi olmayı hayal etmekten öteye gidemeyiz.

Kate Keller:

Büyük İsteği: Kocasının suçsuzluğuna inanmak için Larry'nin ölmediğine kendini inandırmak istiyor.

Üstün Amaç: Larry'nin ölmediğine ailenin diğer üyelerine kabul ettirmek, inandırmak.

Karakter Analizi: Kate, 45-50'li yaşlarında Amerika'da yaşayan zengin bir ailenin annesidir. Joe Keller'ın eşi, Chris ve Larry Keller'ın annesidir. Başarılı bir kocası ve sevecen bir oğlu olmasına rağmen savaşta kaybolan oğlu Larry'nin anılarından sıyrılamamış ve bu acılarıyla yaşamakta güçlük çeken, her daim endişeli ev evhamlı bir annedir. Oğlunun hala yaşadığını cılız belirtilere dayandırarak, buna inanmaya çalışmaktadır.

“Anne” olmanın verdiği sorumluluk ve güçle ayakta kalmaya, dik durmaya çabalayan, ailenin en güçlü kişisidir. Kate'in isteği hayatta ve yaşanan süreçte ne olursa olsun,

ailesini dik tutmaktır. Aile bağlarının zedelenmesine izin vermeyen ve bu uğurda her şeyi yapabilen bir kişidir. Bu isteği başarmak için amacı ise ailesini korumaktır. Asıl olan ailesini dış etkenlerden ve dış kişilerden korumak ve aile içindeki düzeni sağlamak amacıyla, herkesi idare etmektir. Şöyle ki; Kate bir oğlunu askerde kaybetmiştir. Larry Keller, onun küçük oğlu. Üç senedir haber alamadığı ve anısına bir ağaç diktiği oğlu. Aslında Larry'nin dönmeyeceğini bilmesine rağmen, o dönecekmiş davranır. Oğlunu kaybetmenin acısını kabullenmeyecek kadar “anne”dir. Bunun bir nedeni de Larry'nin ölme sebebinin eşi Joe Keller'in sebep olduğunu bilmesidir. Aslında Kate ailenin en güçlü karakteridir. Tüm olumsuzluğa rağmen isteği ailesini korumaktır. Bunu kendisine öyle bir görev edinir ki, aklını yitirmeye başlar. Bu bilinen normal bir “delilik”, “akıl hastalığı” değildir. Çaresizliğin beraberliğinde getirdiği bir özlemdir. Her şeyin, tüm yaşananların bir rüya olmasını ister belki de. Asıl korkunç olan yaşadıkları tüm olayların gerçek olmasıdır. Bu yaşanan gerçeklik içinde, gerçekliği kabullenmeyerek, her şeyi düzeltmeye ve korumaya çabalar. Bu nedenle Kate iyi değildir. Yanında kalan, geriye kalan tek oğlu “Chris” için, her şeyin iyi olmasını ister. Chris'i korumak ve tüm gerçeklikten onu uzak tutmak ister. Kimsenin, aile fertlerinin hiçbirinin, görmediği olayları Kate görür ve ailesini korumak için diğer karakterlerin hepsine onların istedikleri gibi davranır.

Kate aynı zamanda içinde her zaman bir umut taşıyan bir karaktere sahiptir. Gerçekliği kabul etmemek için rüyalardan, yıldız fallarından medet umar. Onun için ayakta durmak ve güçlü olmak için bir sebebin varlığı gerekmektedir. Bu sebepte, oğlunun dönmeyeceğini bilse bile, onun yaşadığı inancını kabullenmektir. Larry'nin yaşaması düşüncesiyle ayakta durabilmiş ve bu uğurda ailesini koruma ihtiyacı hissetmiştir. Eğer Larry'nin öldüğüne inanırsa, bunun sebebinin Joe olduğunu bilecektir ve ailesi parçalanacaktır. Güçlü bir karakter olmasını rağmen, bu durumu tek başına kaldırması kabullenebilir değildir. Bu durumda oğlunun katili eşi Joe olacak ve içinde inanılmaz duygular oluşacaktır. Nefret, cezalandırma isteği ve özlem... Bu durumda Kate kendini de suçlu görecektir çünkü Kate parayı seven bir karakterdir. Joe'nun yasa dışı işler yaparak kazandığı paraya hiçbir müdahalede bulunmaz. Joe'nun bu yasa dışı işleri para uğruna yaptığını bilir ama parayı o da sevdiğinden sesini çıkarmaz. Yaşadığı daha fazla para kazanma isteğiyle bu suça o da ortak olmuştur ve sonuç olarak oğlunu

kaybetmiştir. Aslında üzüntüsünün ve yitirmeye başladığı akıl sağlığının bir nedeni de kendisinin de suçlu olarak görmedir. Eşine karşı göstermecî tavırla “sevecen” fakat yeri geldiğinde tokat atabilecek kadar da “soğuk”tur.

Chris Keller:

Büyük İsteği: İnsanların huzurlu ve dayanışma içinde yaşadıkları, bir şeyleri hak ederek kazandıkları bir dünyada yaşamak.

Üstün Amacı: Ann ile evlenip mutlu bir yuva kurmak adına annesini kardeşinin öldüğüne ikna etmek ve bu durumu bozacak olası engellerle mücadele etmek.

Karakter Analizi: Savaş yaşamış pek çok insan gibi ölümün ne anlama geldiğini bilen bir gençtir. Her türlü haksız kazanç ona rahatsızlık vermektedir. Kendisi idealisttir ve çevresindekilerin de öyle olmaları için mücadele vermektedir. Bunun yanı sıra utangaç ve aile bağları kuvvetli olan Chris, savaşta kaybolan kardeşinin eski sevgilisiyle evlenmek istemektedir.

Metal sanayiinde üretim yapmak İkinci Dünya Savaşı’nda para kazanmak için en elverişli durumlardan biri olsa gerek. Joe Keller, Ortabatı Amerika’da metal işleri üretimi yaparak ailesini geçindirirken, karşısına hayatının fırsatı geçmişti. Elbette o yaşta bir adamın eline çok kez bu denli tatminkar ve cazip fırsatlar geçmezdi. Keller da bu fısata hayır diyemedi; karısı

Kate için, oğulları Larry ve Chris için.

İkinci Dünya Savaşı tarihin en büyük yıkımlarından birine yol açmıştır ve günümüzde de popülerliğini yitirmeyen “posttravmatik stres sendromu” özellikle o yıllarda gündeme gelmeye başlamıştır. Chris Keller da bu büyük yıkımın parçalarından ve şahitlerinden biridir.

İki çocuklu bir ailenin büyük çocuğu olan Chris, sevecen, dürüst, çalışkan ve özverili, 30-35 yaşlarında (yazarın verdiği yaş otuz ikidir) güçlü ve genç bir adamdır. Sosyal anlamda çok da başarılı olamayan bu genç adamın hayatında Annie Deever dışında

kadın da bulunmamıştır. İdealist biri olmasına karşın aktivist kimliğinin bulunmayışı, Chris'in ömrü boyunca refah içinde, amiyane tabiriyle “baba parası” yiyerek yaşamasıyla açıklanabilir.

Çevresindeki insanların da başarılı ve idealist olmalarını isteyen Chris, özellikle eskiden Deever Ailesi'nin yaşadığı evin yeni sahibi Dr. Jim Bayliss ile iyi anlaşmaktadır çünkü Doktor da araştırmalar yapan, dünyaya yenilikler ve güzellikler katmaya çalışan idealist bir adamdır.

Esasında sevecen ve yufka yürekli olan Chris için savaştan döndükten sonra çok şey değişmiştir çünkü “sivil” hayatında hiçbir şey değişmemiştir. Savaşa gidene kadar içinde bulunduğu akvaryumdan uzaklaşınca akvaryumun ne kadar kirlendiğini görmüştür ve dönünce nefretini daha net bir şekilde kismaya başlamıştır. Ancak Chris'in büyük bir sorunu vardır; savaşta kaybolan ve üç yıldır bulunamayan kardeşinin sevgilisine aşiktir ve Deever'ların kızı –ki babası Keller'ların fabrikasında çalışan bir ustadır- da bu aşka karşılık vermektedir. Çünkü ikisi de pek çok insan gibi Larry'yi artık beklememektedir. Tabii hala bekleyen biri vardır, Larry ve Chris'in anneleri, Kate. Oyunun tamamına yakınında Chris annesini Larry'yi beklemelerinin artık yersiz olduğuna ikna etme çabasıdadır fakat anne Larry'nin intihara giderken yazdığı mektubu okuyana kadar ikna olmayacaktır.

Aslında savaşta kusurlu parça yahut montajlama hatasından dolayı hayatını kaybeden yirmi bir askerin ölümünün babası yüzünden olduğundan şüphelenen Chris oyun boyunca diken üstünde hissetmektedir. Oyun içinde yer yer şüphelendiğini belli eden replikler de bulunmaktadır. Örneğin: “ Joe: ...sakın onu buraya bir şeyler öğrenmeye göndermiş olmasınlar? Chris: Niye? Öğrenecek neyi var ki?”. İkinci perdenin sonunda ise Larry'nin intihar mektubunu okuyan Chris, tümüyle yıkılır.

Ann Deever:

Büyük İsteği: Huzurlu ve refah seviyesi yüksek bir aile kurmak.

Üstün Amacı: Chris ile evlenme yolunda engelleri aşıp özlemini kurduğu huzurlu ailede yaşamak.

Karakter Analizi: Hayatı boyunca doğru düzgün bir aile hayatı yaşamamış ve bu eksikliği Keller ailesinde gidermeye çalışan bir genç kızdır. Larry'nin öldüğünden ve bunun Joe Keller yüzünden olduğundan haberdar olmasına rağmen kendi refahını düşündüğü için aile içinde olaylar patlak verene kadar sessiz kalmıştır. Bu karakterin çıkarıcı bir karakter olduğu olaylar karşısındaki tutumlarından anlaşılır. Ann karakteri, Keller ailesine komşu olan Deaver ailesinin iki çocuğundan biridir; yirmili yaşlarındadır. Babası Joe Keller'ın fabrikasında çalışmıştır ve kendisi Keller ailesinin büyük oğlu Larry ile nişanlıdır. Olay Larry'nin savaşa gitmesi ve Joe ve kendi babasının ürettiği çatlak silindirler yüzünden savaş uçaklarını kullanan askerlerin ölmesi ve Larry'nin bunu öğrenip intihar etmesiyle başlar. Bu olay üzerine oturdukları yerden taşınan Ann ve ailesi babaları hapisteyken yeni bir hayat kurmaya çalışırlar ve bu sırada Ann, Keller ailesinin diğer oğlu Chris ile mektuplaşmaktadır ve onun çağrısı üzerine eski yaşadıkları yere ziyarete gider. Chris'in ona nihayet 3yıl sonra açılması onun için uzun zamandır gösterdiği çabalarının sonucudur. Chirs'e ne kadar 'Ben az kalsın üç yıl önce evleniyordum' dese de; böyle bir durum oluşmuş olması çok mümkün görünmez. Ann en nihayetinde zengin biriyle evlenmek istiyordur ve bunun tercihini yaparken etrafında çok az seçenek olduğu için en iyi opsiyonu olduğu kişiyi yani Chris'i seçer. Kendisi bu tercihi yaparken belki bu kadar net ve maddiyatçı düşünmemştir ama bilinç altında yatan sebebin bu olduğu aşıkardır.

Ağabeyisi George'un bu evliliğe engel olmak için gelmesi ve babasıyla ilgili anlattığı gerçeklerin bile onu yolundan çevirememesi de bunun ispatlarından biridir. George babasının tek suçlu olmadığını ve Joe'nun payının bu işte daha büyük olduğunu mantıklı bir şekilde anlatsa da Ann ona değil ortada olan yalana inanmaya tercih eder çünkü onun tek amacı bu evliliğin gerçekleşmesidir. Onun için belki de en büyük engel

teşkil eden şey Kate'in Larry'nin ölümüne inanmamasıdır. Ancak o bir annenin evladının yaşamasıyla ilgili son umut ışığını da söndürecek kadar gözünü karartmıştır ve Larry'nin Ann'e ölmeden önce yazdığı mektubu Kate' verir. Hatta bununla da yetinemeyip gerçekler ortaya çıktıktan sonra Chris'in gitmesini engellemek için mektubu ona ve doğal olarak Joe'ya da okutur. Joe'nun intiharına giden bu korkunç olay örgüsünün son ilmeğininde Ann atmıştır denebilir. Belki bu bencil hareketin altında yatan sebep sevdiği adamı kaybetmiş olması ve ikinci kez hayatında istediği biriniyle ilgili yaşadığı kaybetme korkusu; belki Joe'nun bu olay karşısında takındığı tavrıdır. Ancak bu sebeplerin hepsi Ann'nin bu noktaya gelmesinde rol almıştır.

George Deever:

Büyük İsteği: Babasının yaşadığı zorlukları yaşamamak için kendine saygın bir meslek edininip ailesini tekrar bir araya getirmek.

Üstün Amacı: Babasının haksız duruma düşürüldüğünden emin olduğu için onu hapisten kurtarmak üzere Keller ailesini ziyaretinde ağızların laf alarak Joe Keller'i hapse attırmak.

Karakter Analizi: Babasının haksız yere hapse atıldığından muzdarip, tek başına güçlü bir aileye ve aslında Amerikan adalet sistemine karşı mücadele veren inatçı bir adamdır. Fakat insani tavırları her ne olursa olsun geçmişte birlikte güzel günler yaşamış olduğu Keller ailesinden nefret etmesini engeller.

George Deever, "Bütün Oğullarım" içerisindeki en işlevsel rol olarak tanımlanabilir. Özellikle Keller ailesinin yaşam hikâyesini değiştiren bir rol olarak karşımıza çıkar. Sahne üstünde ana karakterlere oranla daha az gözükmesine ve ikinci perdenin ortasında karşımıza çıkmasına rağmen, oyunun akışını değiştiren önemli bir karakterdir.

George Deever karakteri, Keller ailesinin durağan giden ve geçmişlerini örtmeye yönelik uğraşları değiştiren, sahne tansiyonunu adım adım yükselten bir karakterdir. Oyunun hikâyesi içerisinde, babası Steve Deever Joe Keller ile ortaktır. Steve Deever,

zayıf karakterli, korkak bir yapıya sahiptir. Aynı zamanda, sürekli hata yapmaya müsait biridir. Bu nedenle, George, savaş sırasında kaynaklanıp gönderilen çatlak silindir kapaklarının babası tarafından gönderildiğine inanmakta ve bu olaydan sonraki 5 yıl boyunca da babasını suçlamaktadır. Ancak, kardeşi Ann Deever'ın Chris Keller ile evlenmeye karar vermesini içine sindirememiş, bunu babasına haber vermek amacıyla cezaevine ziyarete gitmiştir. Joe Keller'ın yalanlarını ve babasının masumiyetini de bu ziyaret sırasında öğrenmiştir.

George Deever, babasından daha sert bir karaktere sahipmiş gibi gözükse de, Steve Deever'dan çok da farklı bir yapıya sahip değildir. George Deever, inanmak istediği şeye inanmaya meyilli bir karakter gibi gözükmektedir. Bu yapısı, Joe Keller'ın oyun esnasında kendini haklı çıkartmak, Steve Deever'ın karakter yapısını hatırlatmak ve George Deever'ı etkisi altına almak amacı taşıdığı bölümlerde net bir şekilde görülmektedir. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'na katılmış ve 5 yıl boyunca çeşitli maddi manevi sıkıntılar çeken George Deever'ın karakteri sertleşmiş, özellikle avukatlık gibi idealist ve savaşmaya yönelik zor bir mesleği seçerek kendi karakterini ortaya koymaya başlamıştır. Buna rağmen iç çatışmaları hala sürmektedir. Bu durumları, Ann Deever'ı New York'a götürmek amacıyla geldiği eski evinde anılarıyla boğuştuğu dönemlerde, Lydia ile karşılaştığı bölümlerde, Chris'in George Deever'ı sorguladığı bölümlerde ortaya çıkmaktadır.

George Deever ve Chris Keller karakterleri birbirlerine benzerlik gösteren bir yapıya sahiptir. Özellikle oyun içerisinde bu iki karakterin çatışması bu açıdan önemlidir. Her şeyden önce bu iki karakter çocukluk arkadaşıdır. Beraber büyüyen bu iki karakter, savaşa da yaklaşık aynı zamanlarda katılmış, her ikisi de savaş içerisindeki cesaretleri ile madalyaya hak kazanmış kişilerdir. Ancak, savaş her ikisini de değiştirmiş, Chris savaşta yaşadıklarını ve diğer tüm yaşananları kabullenmeyi seçerken, babasının işi dolayısıyla maddi bir sıkıntı yaşamamaktadır. George Deever ise, savaş sonrasında yaşadıkları maddi-manevi sıkıntılardan dolayı avukat olmayı seçmiş, babasının işlemediği suçun yükünü omuzlarında taşıırken maddi-manevi anlamda hayatta kalma mücadelesine devam etmek zorunda kalmıştır. George Deever ve Chris Keller karakterlerinin oyun içerisindeki çatışması bu açıdan önemlidir. İkinci Dünya Savaşı

sırasında ülke idealleri için savaşıyor bu iki adam, oyun içerisinde de “Ann Deever” için savaşıyor. George Deever, kardeşi Ann Deever’ı götürmek için, Chris Keller ise Ann Deever ile evlenmek ve ağabeyi Larry Keller’ın öldüğünü ailesine kabul ettirerek özlemine kurduğu hayatı yaşamak için savaşıyor.

Genel anlamda George Deever, “Bütün Oğullarım” oyunu içerisinde güçlü bir karakter olarak karşımıza çıkar. İkinci Dünya Savaşı sırasında ve sonrasında yaşanan tüm çekişmelerin ve iç hezeyanların canlı bir hali gibidir George Deever. Aslında, ABD içerisinde yaşanan hikâyelerden sadece birisi olması bakımından sıradan bir yapıymış gibi gözükse de oyunun gidişatını değiştiren karakter olması nedeniyle son derece önemli bir yapıya sahiptir.

Dr. Jim Bayliss:

Büyük İsteği: Kendini tıp araştırmalarına adanmış kariyer odaklı bir hayat yaşamaktır.

Üstün Amacı: Karısı mutlu ederek, refah bir aile hayatı yaşamak.

Karakter Analizi: İdealist ve iyi niyetli biri olan Dr. Bayliss karısının tüm olumsuzluklarına karşın hayatını ailesine adamıştır. Cıvardaki ender akli başında, rasyonel insanlardan biridir. Maddi ve manevi değerlerinden üst seviyede gösterilen bu oyunda Dr. Jim idealist bir karakterdir fakat ailesi uğruna yani karısı ve çocuğu uğruna ideallerinden vazgeçip ailesi ile birlikte yaşamayı tercih etmiştir. Tıp araştırmaları yaptığı için ve doktorluk mesleğinin pek para etmediği o dönemde idealist olmak pek para getiriyordu bu yüzden Jim ailesinin geçiminde karısı Sue’dan yardım alıyordu hatta bunu şu şekilde dile getirmiştir – “Annie sen sen ol hiç ama hiçbir zaman kocana patronluk taslayan biri olma” bu replikte görüldüğü üzere Sue’nun bir üstünlüğü söz konusu ama bu üstünlük tatlı bir üstünlüktür. Dr Jim karakterine baktığımızda içten samimi ve kendinden emin biri olarak görüyoruz. Keller ailesine yaklaşımı Frank için düşündükleri onun samimiyetini gösteriyor. Keller ailesinin çok kötü durumlarında ailenin yanında olması özellikle Kate teselli etmesi onu içten ve samimi biri olarak yansıtır. Çünkü onlar Jim’i dostları olarak görüyorlar. Özellikle Chris ile olan

Arkadaşlığı ve ona yakınlığı dikkat çekiyor. Chris ile aslında aynı özelliklere sahipler her ikisinin de idealleri var ve bu idealler için birçok şeyden vazgeçebilecek durumundalar. Böyle olunca ikisi arasında farklı bir enerji söz konusu mesela rahatlıkla sevgilisi Annie hakkında yorum yapabiliyor. İdealleri uğruna vazgeçebilme özelliğine sahip demiştik, bunu Kate teselli ederken görüyoruz “ bir keresinde bende çekip gitmişim New Orleans’a” diyerek kendisinin de geri döndüğünü Chris inde döneceğini biliyor. Ama bazen pişmanlıklar yaşıyor neden geri döndüğü konusunda hep bir pişmanlık yaşıyor. Ki bunu şu sözleri ile anlıyoruz “yine aynı karanlıkta yaşıyorum kendimi bulamıyorum nasıl bir insan olmak istiyordum bunu hatırlamak bile güç geliyor.” Pişmanlık devam ediyor fakat ailesi yani Sui için geri dönüyor. O yuzden kenidini iyi bir araştırmacı doktor olarak değil iyi bir koca olarak görüyor ve bu yönüyle de Chris ile kendini karşılaştırıyor ve onun da geri döneceğini düşünüyor çünkü Chris iyi bir evlattır. Jim’in Keller ailesine yaklaşımı her zaman olumlu olmuştur. Çok ilginçtir, Jim bütün her şeyi bilmesine rağmen Keller ailesine yakınlığından vazgeçmemiştir. Aslında bunun sebebi, bütün bu olanlar yani Joe’nun hapse girmesi ve çıkması o zaman zarfında Jimler daha orada onların komşusu değildi. Sonrasında Annie ve ailesi taşındıktan sonra oraya yerleştiler. Doğal olarak diğer komşularında daha farklı olmalıydı tavırları. Fakat Sue Jim’i ve çocuğunu düşündüğünden Keller ailesine tam tersi bir perspektif ile bakıyor. Çünkü Jim’in evi terk edeceği korkusu vardır Susie’de. Jim karakterine baktığımızda aslında diğer karakterlerden farkı samimi olması içten pazarlıklı değil neyse onu söyleyebilecek pek korkmayan, kibar bir beyefendidir. Keller Ailesine yaklaşımlarında onlara hep güven veren özellikle Chris ve Kate’e güven veren biridir. Problemleri çözmeye çalışan yardımsever biridir. Yan karakterdir fakat Keller ailesi ve olaylara yaklaşımı onu önemli biri haline getiriyor.

Sue Bayliss:

Büyük İsteği: Maddi sorunlar yaşamadığı bir hayat sürmek istemektedir.

Üstün Amacı: Kocasının diplomasının hakkını vermediğini düşünmektedir ve onu daha fazla iş alması ve para kazanması için zorlamak.

Karakter Analizi: Keller ailesinin bu kadar güçlü ve zengin olmasından ve Chris'in kocasının idealizmini tetiklediğini düşündüğünden oldukça rahatsızdır. Hayattaki kazanımlarının tümü onun için para demektir. Maddi ve manevi değerlerin üst seviyede gösterildiği bu oyunda Susie karakteri kendinden emin, parasını bir maşa olarak kullanan genellikle kocasını aşağılayan, kendi çıkar ve ilişkileri her şeyin üstünde tutan bunun için her yolu deneyen kısaca paragöz ve çıkarıcı bir kadın. Sue eşi Jim'i hep kendi himayesinde tutmaya çalışıyor adeta malıymış gibi onunla alay etmekten geri durmayan ve bunu her ortamda dile getiren bir kadın karakteridir. Jim Sue'nun isteklerini karşılayacak duruma sahip olmadığı için konuşmasında şunları belirtir ‘Benimki evlendiğimizde tıp öğrencisiydi geçimimizi ben sağlıyordum ,berbat bir şeydir bu çünkü ne zaman bir kadın bir erkeğe destek...”bunu Ann'e paylaşmaktan bile çekinmiyor çünkü kocasının kendine borçlu olduğunu belki de her defasında kendine ve çevresindekilere hatırlatıyor olduğunu görüyoruz...-Jim 'in ona karşı hep borçlu olduğunu düşünür ,bu yüzden kendisine kızma hakkını ona vermez. Sue kendi çıkarları için bir takım planlar yapmakta kocasını yönlendirmekten kendini alıkoyamaz ve Keller ailesinden Chris'le görüşmesini istemez. Kocasını yönlendirmek için ve Keller ailesinden uzak durmasını sağlamak için ve kaleyi içten fethetmek için Ann ile kısa süreli bir sohbete başlarlar Ann'in kardeşinin geldiği öğrenen ve kendi kocasının Ann'in kardeşini almaya gittiğini öğrenince hemen sinsice sorular sormaya başlayıp Ann'i sıkıştırmaya başlar, iğneli laflarla, söz oyunları ve kahkalarıyla Ann'i iyiden iyiye yıldırma amaçlamıştır. Bir şekilde konuyu Chris ve Ann'in evlendiği zaman oturdukları yerden çok uzaklara gitmesi konusunda uyarmaya getirdi. Çünkü Chris'in orada kalması Sue'nun kocasını tıp araştırmalarına daha fazla itecek ve daha az kazanç sağlayacaktır, bu Sue'yu inanılmaz rahatsız eden bir tavidir. Çünkü haftada yirmi beş dolar kazanmak Sue için inanılmaz kötü bir şeydir. Para, Sue karakteri için önemli bir etkidir.

Frank Lubey:

Büyük İsteği: Çevresinde itibar gören bir adam olmak istemektedir.

Üstün Amacı: Yıldız haritası gibi ilgi alanlarıyla Larry'nin yaşadığını kanıtlamak, ciddiye alınmak.

Karakter Analizi: Orta Amerika'nın cahil, küçük işlerle uğraşan ve öleceği güne kadar sadece yaşayacak olan sıradan bir vatandaşıdır. Frank 30'lu yaşlarda ekonomik durumu iyi olan bir amerikalıdır. Evli olan Frank'in hayatında kötü giden çok fazla bir şey yoktur. İlgi alanı olan astrolojiyi toplum içerisinde daha fazla yer edinebilmek için kullanır onu kendisini farklı ve özel kılan bir bilgi birikimi olarak görür bu sebepten ötürüde çoğu zaman Chris ile anlaşamaz. Frank sonradan zengin olan biri değildir, zenginliği babasından gelen Frank orta düzey ticari işler yapmakla meşguldür. Özellikle borsayla yakından ilgili olan Frank, zaman zaman arkadaşlarından para toplayıp kazanacak olan şirketlere para koyar. Yaptığı yatırımlardan da komisyon alarak hayatını sürdüren bir serbest ticaret adamıdır. O aynı mahallede Chris ve George ile beraber büyümüştür. Çocukluğundan beri ilgi duyduğu Lydia' ya korkaklığından ötürü açılmayan Frank -reddedilme korkusu, girişken olmaktan çekinme, George'un Lydia ya olan aşkı vs.- herkesin savaşa gitmesi ve Lydia'nın yalnız kalmasını fırsat bilip en sonunda Lydia ile evlenmiştir. O yıllarda savaşında getirmiş olduğu zorluklar içerisinde Frank başarılı ticari hamleleler sayesinde taksitle oturduğu evi satın almış ve Doğan iki çocuğuyla beraber imkanlarını üst düzeye taşımıştır. Frank özellikle yaptığı işten ötürü zengin bir çevreye ihtiyaç duymaktadır çünkü parasını alıp yöneteceği borsada önemli derecede yatırım yapabileceği zengin bir çevreye ihtiyaç duymaktadır bu yüzden fikir olarak anlayamadığı Jim ve suçlu olduğunu bildiği halde bilmezlikten gelerek yakın davrandığı Joe onun en yakın arkadaşları olmuştur. Frank tamir işlerine çok meraklıdır, evdeki hatta komşularının elindeki bozuk eşyaları tamir etmesine bayılır, ihtimal gençlik yıllarında da bir dönem ustalık yapmış. Frank'in kızlara olan ilgisi ve çapkınlık denemeleri de ünlüdür o güzel olan her kıza yazar, onları etkilemek için palavralar atar, kendisini ve yaptıklarını çok önemli olarak göstermeye çalışır. Mahalle de en çok anlaştığı kişi Kate'dir. Kate özellikle kaybolan evladından bir şekilde haberdar olabilmek kendisine ümit olacak herhangi bir bilgiyi duyabilmek amacıyla Frank'in astroloji bilgisine ilgi duymuş bu ilgi Frank'e kendisini önemli hissettirmiş ve Larry'nin kayıp olduğu üç sene içerisinde Kate'e yakınlaşmış Kate'in ilgisini çekebilmek ve saygı, sevgisini daha çok kazanabilmek amacıyla Larry hakkında umut verici açıklamalarda bulunmuştur. Frank yapısı gereği tartışmalara çok girmeyen bir insandır. Eğer bir yerde sorun varsa en mantıklı çözümün sorun olan yerden uzaklaşmak olduğunu düşünmüş özellikle Joe'nun yargılanma sürecinde ve sonrasında gelişen

olaylarda tam bir aptalı oynamış sıkıntı ve sorunun içerisine girmemeye çalışmıştır. Belki de Joe en çok Frank'ın bu özelliğini sevmektedir.

Lydia Lubey :

Büyük İsteği: Mutlu bir yuva kurup ailesiyle ilgilenmektir.

Karakter Analizi: Mutlu bir yuva kurup aynı zamanda kendi çevresinde yardımsever biri olarak tanına Lydia, Ann'in abisi olan George'nin eski sevgilisidir. Ancak bir an önce evlenmek istediği için George'nin savaştan dönmesini beklemeden Frank ile evlenmiştir. Lydia mutlu bir evliliği ve 2 çocuğu olan genç bir kadındır. Dışarıdaki hayatla yani dünyayla ilgilenmez onun için önemli olan tek şey ailedir. Aşktan önce mutluluğu ve huzuru aradığı için elindekilerden ve hayatından memnundur. Annie'nin gelişi herkes gibi Lydia'yı etkiler çünkü şuan evli olduğu Frank'den önce aşık olduğu George'u hatırlatır Annie . Mutlu bir evliliğin aşktan daha önemli olduğunu savaş sırasında giden George'u beklememesiyle anlıyoruz. Bu yüzden George'un kardeşi Annie herkes kadar Lydia'yı geçmişe götürür.

Dram ve hüznle dolu olan oyun sırasında Lydia birkaç dakika için ihtiyaç duyulan neşeyi veriyor. Oyun süresince verilen gerilimi hafifletmek için kullanılan komşu karakterlerden sevgi ve huzuru temsil ediyor Lydia Lubey. Oyunda aynı zamanda evcimenliği de simgeleyen bu karakter George'un kaybetmiş olduğu aile hayatını da gösterir bunu da Lydia'nın göstermek istediği çocuklarını George'un reddedişiyle anlarız.

5. REJİSÖRÜN YORUMU

Amerikalı yazar Arthur Miller “Bütün Oğullarım” oyununu sahnelerken, önce metinden çıkarmış olduğum ana fikir üzerinde durdum. Bu ana fikir sahneleme aşamasında benim içeriğimi oluşturan ilk önemli etkidir; Maddi çıkarların, manevi değerlerden üstün görüldüğü ve böyle yaşanıldığı bir dünyada toplumsal ve insani değerler tamamıyla yok olur ve bu acıdan başka bir şey getirmez. Bu idea çerçevesinde iste benim, rejisör olarak anlatmak istediğimi Joe Keller karakteri üzerinden gerçekleştirmektir. Çünkü benim rejisör olarak bu oyundaki sözüm; “Zengin olmak suç değildir, ama zengin olmak için ailen dahil olmak üzere çevrendeki bütün yaşamı hiçe sayacak kadar hırslı olmak kötüdür ve bu manevi anlamda asla cezasız kalmayacaktır ve bu cezayı yalnız birey değil çevresindekiler de çekmek zorunda kalacaktır” şeklindedir.

Bu nedenle Joe Keller’i merkeze koyarak, bu sosyal temalı, aile dramını, gerçekçi bir tarzla sahnelemek benim bu oyundaki temel yorumumu belirlemiştir.

Ön Oyun:

Oyuna başlarken oyun boyunca Keller ailesinin başında dolanan kara bulutları ve Kate’in kabusunu temsil eden bir ön oyun eklemeyi uygun gördüm; Geceki fırtına. Ön oyun karanlıkta başlar. Yoğun bir fırtına sesi duyarız. Belli belirsiz rüzgar uğultularına karışan savaş uçağı seslerini andıran bir yoğunluk vardır. Atmosferi destekleyen bir müzik, bu karanlık, soğuk ve rüzgarlı atmosferi destekler. Bu uğultu içinde bir yıldırım, şimşek sesi duyulur. Işıklar hala kapalıdır. Sahnenin sol önünde bulunan ve savaşta kaybolan ve üç yıldır haber alınamayan Larry’yi temsil eden devrilmiş elma ağacına loş bi ışık vurur bu esnada. Bu lokal ışık yoğunlaşır ve ağacın başında, donuk gözlerle devrilmiş ağaca bakan Kate’i görürüz. Bu fotoğraf oldukça önemlidir. Çünkü daha sonraki sahnede Kate’in bahsedeceği kabusun temsili bir fotoğrafı gibidir. Işık loş olmalıdır. Hayali mezarının başında oğlunu bekleyen umutsuz bir annenin görüntüsü olmalıdır bu fotoğraf. Annenin ve ağacın siluetimsi görüntüsü kararan ışıklarla beraber yavaşça yok olur. Tekrar karanlıktayız. Yoğun müzik, fırtına ve uçak sesleri de eşzamanlı olarak azalır ve yok olur. Gün ışığı düşmeye başlar sahneye. Keller ailesinin

evinin bahçesini görürüz. Kuş sesleri ve civıltıları duymaya başlarız. Sabah olmuştur. Sahne düzeni oyunun gerçekçi yapısına uygun olmalıdır. Yemyeşil çimler sahneyi kaplamalı ve zengin zevki bir masa takımı ve bank evin lüksünü temsil etmelidir. Aynı zamanda minimalist bir anlayışla arka plandaki büyük evi temsil eden tek bir kapı kasasını görürüz. Ağaç devrilmiş durmaktadır bahçede. Kuş sesleri, yumuşak tonda bir müzik ve ışık güneşli bir ağustos pazarı sabahı hissini uyandırmalıdır. Joe Keller evden çıkar, bahçeye şöyle bir göz atar, koltuğuna oturur ve gazetesini alıp okumaya başlar böylece ön oyun sona erer ve birinci perde başlar.

Oyun

Joe Keller, sabahlığı ile bahçede oturmuş, gazetesini okumaktadır. Sahnenin görmediğimiz sağ tarafı Bayliss ailesinin, sol tarafı ise Lubey ailesinin komşu evleri olarak düşünülmüştür. Sağ taraftan Dr. Jim Bayliss girer. Güzel bir Pazar sabahı sürekli uğradığı komşusu Keller ailesinin bahçesine gelir. Elinde pıposu vardır. Varlıklı bir aile oldukları bellidir kıyafetinden. Joe Keller'in oturduğu oturma gurubuna yanına oturur. O da gazetelere ve dergilere göz atar. Pıposuna tütün koyar ve içmeye başlar. Sehpadaki kurabiyelerden atıştırır. Her şey günlük rutinlerde ve doğallıkta olmalıdır. Hava durumu hakkında sohbet ederler. Derken sahneye soldan Frank girer. Sahneye girdiğinde rutin bir Pazar sabahı yürüyüşünü yapıp geldiğini anlamalıyız. Derin nefes alır ve bu güzel Pazar gününden bahseder. Jim devrilen ağacı fark eder. Frank hemen ağacın yanına gider ve ilgilenir. Jim bu ağaçla ilgilidir. Frank şaşkın gözükmelidir. Nedeni ise Kate'in isteği üzerine bakmaya başladığı yıldız falıdır. Frank gider yanlarına oturur ve Larry'nin yıldız haritası ile çıkarımlarını büyük bir ciddiyetle ve önemle anlatmalıdır. Joe ve Jim garipliklerine az çok alıştıkları Frank'in bu yıldız falı hikayesini ciddiye almamalıdır. Hatta Joe, Larry'nin muhabbetinin geçmesini pek istemez gözükmektedir, konuyu değiştirmek için Jim ile taraf ile Frank'i hafif tiye alarak ciddiye almazlar. Jim içten içe garip bulduğu için devrilen ağacın yanına gider, oyun kişilerini kimi sahnelerde sahnenin içeriğine göre bu ağacın yanında basit ve küçük fotoğraflarla görmeliyiz. Jim geleceği söylenen güzel kızı yani Annie'yi sorar. Frank bu haberi yeni duymuştur ve sorar şaşkınlıkla. Annie'nin kim olduğu hakkında ilk sonuç bu sahnede verildiği için eskiden evinizde yaşayan mutlu aile olayını net belirtmelidir. Joe Keller oyunun ilk

anlarından itibaren her ne kadar soğukkanlı gözükse de Annie'nin yani içeri bir şekilde attırması ve kendini kurtarmış olduğu eski ortağının kızı Ann'in gelmesinden dolayı bastırması istediği bir endişe içindedir. Bu sırada sahneye Jim hemşire olan karısı Sue girer. Sue oyundaki eğlence ayaklarından biri gibi olmalıdır enerjik ve keyifli bir tip olmasında fayda vardır. Girdiği sahnelerde oyunun enerjisini farklı yönde biraz yukarı çekmesi oyunun ilerleyişini olumlu yönde etkileyecektir. Acelesi vardır, bir an önce kocasının hastalarıyla ilgilenmesini ister. Jim gibi idealist bir doktor olmak isteyen önündeki paragöz bir engel olarak görmeliyiz Sue'yu. Jim söylenerek çıkarken sahneden Lydia yani Frank'in karısı girer. O da oldukça sevimli bir tiptir. Frank'i çağırır, aslında bahanedir amacı Joe ile kalıp Annie'nin gelip gelmediğini sormaktır. Meraklı bir havası olmalıdır. Bu sahnelerde yine Joe oldukça soğukkanlı görünmelidir. Netice Annie'nin gelişi mahalleye tekrar son yaşanan kötü olayları, suçlamaları ve mahkeme süreçlerini getirmiştir. Serim bölümünde bunlar kesinlikle unutulmamalıdır karakterleri tanıırken.

Chris sahneye girer evden. Chris oyunumuzun esas oğlanıdır. Seyircinin itici bulmadığı gibi empatiye kolay geçebileceği, özdeşleştirme de kurabileceği bir tip olmalıdır. Bu sahnede baba oğul arasında geçecek sohbet arasında soğuk bir hayali cam duvar var gibi olmalıdır. Chris savaştan dönmüştür ve psikolojisine bu yansımıştır. Oyuncu bunu göz ardı etmeden oynamalıdır. Diğer bir düğüm ise Chris'in, savaşta kaybolan abisi Larry'nin sevgilisi ile yaşadığı flörttür. Şu ana mektuplarla devam eden bu flörtleşme, Annie'nin buraya gelmesiyle başka bir boyut almıştır. Chris ilişkiler konusunda tecrübesiz biri olarak biraz şaşkın ve telaşlı bir havada olmalıdır. Baba oğul fiziksel olarak iki ayrı olmalıdır ilk karşılaşmada yani biri bankta biri karşıdaki oturma gurubunda. Bu fiziksel gösterimle içerik örtüşmelidir. Chris'in amacı babasına Ann ile olan ilişkisini açıklamaktır, baba bundan haberdardır yani bir tahmini vardır. Ama bunu net olarak oğlundan duyduktan sonra annesinin tepkisini hatırlatmak zorunda kalır. Kız Larry'nin sevgilisi derken bunu her ne kadar annesinin düşüncesi olarak söylese de, Joe Annie'ye güvenmemektedir. Soğukkanlı görünümünün altında, bu yatmalıdır ama bunu asla oğluna hissettirmek istemez. Babasına istedikleri olmazsa burdan gitmek zorunda kalacağını söyleyen Chris'e karşı, Joe'nun tutumu onu burda tutmak olmalıdır, onun için kurduğu iş ve imkanlarla onu motive etmeye çalışmalıdır. Chris'in aklında ise ne

olursa olsun Annie ile birlikte olmak vardır ve bu ikinci sahne boyunca baba oğul arasındaki bu ilişkiyi, tırmanışları ve karşılıklı kozları oynamayı görmeliyiz.

Birinci perdede Chris'in itiraf sahnesi oldukça önemlidir. Bu sahnede Chris'in kadınlar konusundaki tecrübesizliğini görmemiz gerekir, itiraf utangaç sıkılgan değildir. Aksine Annie ise onu rahatlatır şekilde ve kararlı görünmelidir. Oyuncuların fiziksel aksiyonları, temasları son derece gerçekçi olmalıdır, bir film karesi havası vermemelidir. Aynı şekilde yine Chris'in babasına bu kararı bildirme anı da hem zor hem de yapılması zorunlu bir eylem olarak gözükmelidir. Joe Keller'in tepkisi yine aynı derecede önemlidir. Çünkü aslında Joe Keller'in umurunda değildir Chris ile Ann arasındaki muhabbet. Onun için tek önemli şey ve onu endişelendiren olay, George'un bir şekilde gelip huzurlarını kaçırarak olmasındır. Ama Chris babasının bu endişesini haksız bulur. Kate ve Joe'nun çocuklar çıktıktan sonra aralarındaki hafif gerginliği, büyütmeden stres ve endişe temelinde izlemeliyiz. Anne olayların iç yüzünü gayet iyi bildiğinden Joe'nun soğukkanlı duruşunu eleştirmeli ve onun da aynı şekilde stresli olmasını ister çünkü durum gerçekten stres yapılacak bir durumdur ve önemli olan akıllı düşünmek ve doğru şekilde George'un gelişini püskürtmek, tatsızlık çıkmadan oldu bittiye getirip, yeri gelirse onu pohpohlayıp ve mümkünse kardeşi Annie'yi alıp beraberinde götürmesini sağlamaktır. Birinci perde biterken, ışıklar yavaşça alınır, Joe ve Kate bankta hafif telaşlı ve düşünceli bir şekilde karanlıkta kaybolmalıdır. Atmosferi destekleyecek müzik yine hafif gergin tonlarda bir o kadar durumun genel havasını bozmayacak yumuşaklıkta olmalıdır.

İkinci perdeye geçtiğimizde aynı günün akşamındayız. Müzik ve ışıklar bunu desteklemeli. Atmosferimiz biraz daha loş, kasvetli olmalıdır. Karanlık tonlar bu perdenin gerilimli havasını destekler nitelikte dizayn edilmelidir. George'un gelişini oyundaki büyük olaylardan biridir ve oldukça önemlidir. George geldiği andan itibaren perdenin sonuna kadar gerilim, oyunun nabzını tutmalıdır. Chris ve George arasında tırmanan gerilim, Kate'in gelişini ve onu sahte pohpohlayışıyla diner gibi olsa da, Joe'nun George ile yüzleşmesi ile tekrar çıkışa geçilmelidir. Frank arada bir nefes aldırma unsuru olarak kullanılsa da gerilim sönmemelidir. Annie'nin George gitmeyi kabul etmeyişi ile baş başa kalan aile üyeleri arasında yaşanan tartışma, kavga dozuna çıkmalı.

Kate'in sahneden çıkışıyla baş başa kalan Chris ve Joe yani baba-oğlun yüzleşmesi ve Joe'nun itirafı oyunun doruk noktasıdır. Tansiyonun en tepede olduğu bölümdür. Chris babasının anlattıklarına inanamaz, onu adeta parçalamak ister, hayvandan bile daha değersiz olduğunu, sözleri, bakışları, beden dili ve tonlamalarında sonuna kadar görmeliyiz. Chris sinirle sahneden çıkarken arkasından bakakalan Joe Keller'in anlık çaresizliği seyirciye sonuna kadar nüfuz etmelidir. Üçüncü perdede artık gece yarısındayız. Sahne ışıkları tamamen loştur. Kasvetli, hüzünlü ve rahatsız edici bir sessizlik yaşamalıyız Kate'i sahnede bir süre tek başına izlerken. Kate ruhsal anlamda tamamen çökmüş savaşta kaybolan ilk oğlu Larry'den sonra Chris'in gitmesinden korkmuş, bu korku onu anında çökertmiştir, zaten ruh sağlığı bozuk olan Kate için yolun sonudur üçüncü perde tıpkı. Larry'nin mektubu bize finale taşınmalıdır. Arkada donmuş bir aile fotoğrafının üstüne bant kaydı olarak duymayı tercih ettik. Mektup okunurken mektubun arkasına asla müzik konmamalı, gereksiz bir dramatik eklenmemelidir. Ama mektubun yazıldığı ortamı referans edecek ortam sesleri mektubu daha gerçekçi kılacaktır. Mesela aşağılardan uçarak geçen bir uçak sesi, kimi silah sesleri gibi. Mektubun bir intihar mektubu olduğu unutmamalı, o yüzden son derece donuk ve soluk bir havada seslendirilmesi gerekir. Mektubun bitmesiyle Joe içeri gider, ceketini almaya ve hapisaneye gitmeye razı olduğunu düşünmeliyiz. Ama Joe yolun sonuna gelmiştir. Çıkmadan son bir kez bakar ailesine, kaçamak, küçük bir bakış olmalıdır. İçeri girer. Anne'nin Chris'e yakarışı sadece üzgün bir annenin fotoğrafıdır. Dediklerini dinlemek bile zor olmalıdır. İçeriden gelen tek el silah sesi ile oyun duraklat tuşuna basılmış bir video gibi donar ve üç perdenin bütünündeki hisleri, duyguları içinde taşıyan bir müzikle oyun sona erer. Oyuncular bu müzik eşliğinde selamını verir. Perde kapanır.

6. SONUÇ

Yapılan bu çalışma ile Arthur Miller'in Bütün Oğullarım oyunu, başta Joe Keller olmak üzere oyun karakterleri ve rejisörün yorumdan bir sonuca varılmaya çalışılmıştır. Belirli bir sonuca varmaya çalışırken temel olarak Arthur Miller'in yaşadığı dönemden yola çıkılmıştır, 2. Dünya Savaşı ve sonrasındaki toplumsal, ekonomik şartlar incelenmiş ve oyunun sahnelenme süreci için ipuçları aranmıştır. Her bir karakterin analizi ile oyunun neresine hangi karakterin geleceği kararlaştırılmış ve bu sayede oyun için tam bir çözümleme meydana gelmiştir.

Bu araştırma ve incelemede, maddi menfaatlerle manevi değerlerin çatışması ve zengin olma hırsı ve bireyin toplum karşısındaki sorumluluğu bu eserde nasıl işlendiğinden yola çıkarak irdelenmek amaçlanmıştır. Rejisörün üstün amacı olarak; zengin olmanın suç olmadığı ancak para kazanma hırsının, aile dahil olmak üzere tüm çevreye nasıl büyük hasar verebileceğini Joe Keller karakterini oyunun merkezine koyup etrafındaki karakterler ile etkileşimini ayrı ayrı inceleyerek nasıl sahneleneceği irdelenmiştir. Bu durum bir bakış açısı yaratmakta olup tüm oyunun, bir bütün içinde Joe Keller karakteri açısından anlaşılmasına ve kafalarda oyun ile ilgili oluşabilecek tüm soru işaretlerine cevap verebilmek amaçlanmıştır.

KAYNAKÇA

Kitaplar

- Miller, A., 2010. *Hepsi oğlumdu*. İstanbul : Mitos Boyut Yayınları
- Miller, A., 2010. *Cadı kazanı*. İstanbul : Mitos Boyut Yayınları
- Parker, R., 2005. *II. dünya savaşı*. Ankara : Dost Kitabevi
- Candan, A., 1997. *Yirminci yüzyıl'da öncü tiyatro*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları
- Nutku, Ö., 1985. *Dünya tiyatrosu tarihi 1-2*. İstanbul : Remzi Kitabevi
- Şener, S., 1991. *Dünden bugüne tiyatro düşüncesi*. Eskişehir : Anadolu Üniversitesi

Diğer Yayınlar

Arthur Miller from Wikipedia free encyclopedia, [online]

http://en.wikipedia.org/wiki/Arthur_Miller

http://en.wikipedia.org/wiki/All_My_Sons[ziyaret tarihi 20.04.2012].

Studying All My Sons [online] <http://www.universalteacher.org.uk/gcse/allmysons.htm>
[ziyaret tarihi 22.04.2012].

ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : SERKAN ÜSTÜNER

Doğum Yeri ve Yılı : İstanbul / 02. 03. 1981

Yabancı Dili : İngilizce

İlk Öğretim : Gazi ilkokulu – 1992, Vefa Anadolu Lisesi 1995

Orta Öğretim : Bahçeşehir Koleji -1999

Lisans : Bahçeşehir Üniversitesi – 2004

Yüksek Lisans : Bahçeşehir Üniversitesi - 2012

Enstitü Adı : Sosyal Bilimler Enstitüsü

Program Adı : İleri Oyunculuk Yüksek Lisans Programı

Çalışma Hayatı :

Bahçeşehir Üniversitesi Fen Edebiyat Fak. Öğretim Görevlisi 2004-
Bahçeşehir Fen & Teknoloji Lisesi – Özel Bahçeşehir Lisesi 2006-
Tiyatro Yan Etki – Genel Sanat Yönetmeni 2011-